

**KALENTERIN JUHLAPÄIVIEN VIETON MERKITYS ASUKKAILLE
IKÄÄNTYNEIDEN PALVELUTALOISSA HOITAJIEN KERTOMANA**

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Sosionomi

syksy 2022

Marita Halkosaari

Sosionomi		Tiivistelmä
Tekijä	Marita Halkosaari	Vuosi 2022
Työn nimi	Kalenterin juhlapäivien vieton merkitys asukkaille ikääntyneiden palvelutaloissa hoitajien kertomana	
Ohjaaja	Päivi Veikkola	

Suomen lainsäädännön mukaan laitoshoidossa on saatava osallistua mielekkääseen toimintaan, joka edistää hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä. Juhlapäivien vietto on osa palvelutalojen mielekästä toimintaa. Se tuottaa ikääntyneille henkistä pääomaa ja virkistystä, avaa aisteja sekä tarjoaa yhteisen kokemuksen jakamista. Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia juhlapäivien vieton merkityksiä ja osoittaa, että ne ovat tärkeä osa palvelutalojen toimintaa. Tutkimustehtävässä selvitettiin, mikä merkitys kalenterin juhlapäivien vietolla on asukkaille ikääntyneiden palvelutaloissa hoitajien näkemyksen mukaan. Opinnäytetyöllä ei ollut tilaajaa. Tutkimus toteutettiin erään länsisuomalaisen kaupungin palvelutaloissa, jotka tarjoavat tehostettua ympärivuorokautista palveluasumista.

Tutkimuksen tietoperustassa määriteltiin käsitteet ikääntynyt, palvelutalo, yhteisöllisyys, juhla ja juhlapäivät. Kalenterin juhlapäivillä tarkoitettiin Yliopiston almanakassa olevia päiviä. Lisäksi tietoperustaan sisältyi neljä tutkimusta, joissa on selvitetty juhlapäivien vieton merkityksiä. Tutkimusmenetelmänä oli Webropol-kysely, joka lähetettiin palvelutalojen yhteyshenkilöille. Palvelutaloja oli 15. Kysely sisälsi ensin taustatietokysymyksen, jossa kysyttiin 46 nimetyn juhlapäivän huomioimista vastaajan palvelutalossa. Vastauksia saatiin 16. Kyselyn toisessa osiossa oli kirjoitelmapyyntö, jossa vastaajaa pyydettiin kertomaan omin sanoin juhlapäivien vieton merkityksiä. Kirjoitelmia saatiin 12. Taustatietokysymyksen vastaukset analysoitiin kvantitatiivisesti ja kirjoitelmat teemoittelemalla.

Taustatietokysymyksen vastausten mukaan joulu, isänpäivä, juhannus, äitienpäivä, pääsiäinen, ystävänpäivä, uusi vuosi, itsenäisyyspäivä, vappu ja laskiainen huomioitiin kaikissa palvelutaloissa. Neljäätoista juhlapäivää ei huomioitu lainkaan. Kirjoitelmista ilmeni kolme merkitystä viettää juhlapäiviä: arjen rikastuttaja, tunteiden luoja ja yhteisöllisyyden tukija. Aiempien tutkimusten tulokset ovat samankaltaisia, mutta eroavuuksiakin on. Eroina on terveyteen, kuntoutumiseen, toimintakykyyn, elämänlaatuun, itsetuntoon, rauhoittumiseen, arvostetuksi tulemiseen, osallisuuteen, kuulluksi tulemiseen ja vertaisuuteen liittyvät merkitykset. Opinnäytetyön tutkimustulosten mukaan kalenterin juhlapäivien vietto on tärkeä osa palvelutalojen toimintaa ja hoitajien kertoman mukaan sillä on merkitystä asukkaille.

Avainsanat Ikääntynyt, juhlapäivä, merkitys, palvelutalo

Sivut 35 sivua ja liitteitä 5 sivua

According to Finnish legislation, residents in institutional care have a right to engage in meaningful activity, which promotes their wellbeing, health and functional capacity. The observation of celebration days is part of meaningful activity in nursing homes. It forms human capital, provides stimulation, opens up senses, and provides shared experiences. The study aimed to explore the meanings attached to the observation of celebration days and to demonstrate that they are an important part of activity in nursing homes. The research question was to explore care staff's views on the meanings that observing calendar celebration days have for the aged residents in nursing homes. This was not a commissioned study. The study was conducted in a city in western Finland, in nursing homes that offer intensive 24-hour care.

The knowledge base of the study defines the concepts: aged, nursing home, sense of community, celebration and celebration days. 'Calendar celebration days' refers to days listed in the Helsinki University Almanac. Four studies on the meanings of observing celebration days are also discussed. A Webropol inquiry was used as a research method. The inquiry was sent to contact persons in 15 nursing homes. The participants were first asked to respond to a background question on how 46 specific celebration days were observed in their nursing homes. There were 16 responses to this item. In the second part, the participants were requested to describe in their own words meanings attached to the observation of celebration days. The request yielded 12 essays. Responses to the background question were analysed quantitatively and the essays using thematic analysis.

The responses to the background question revealed that Christmas, Father's Day, Midsummer, Mother's Day, Easter, Valentine's Day, New Year, Independence Day, First of May and Shrovetide were observed in all the nursing homes. Fourteen of the celebration days listed were not observed at all. Three meanings for observing celebration days emerged from the essays. They were enrichment to daily life, creator of emotions and support for the sense of community. Earlier studies had similar results, but there were also some differences. The differences involved meanings associated with health, rehabilitation, functional capacity, life quality, self-esteem, calming down, being appreciated, social engagement, being heard and having peers. Based on the results, observing calendar celebration days is an important part of activity in nursing homes and according to care staff it is important to the residents.

Keywords Aged, celebration day, meaning, assisted living facility

Pages 35 pages and appendices 5 pages

Sisälllys

1	Johdanto	1
2	Käsitteet ja kalenterin juhlapäivien vieton merkitykset tutkimuksissa	3
2.1	Keskeiset käsitteet	3
2.1.1	Ikääntynyt asukas palvelutalossa	4
2.1.2	Yhteisöllisyys palveluasumisessa	5
2.1.3	Kalenterin juhlapäivät	6
2.2	Tutkimukset aiheesta	7
2.2.1	Taide kohtaa elämän	7
2.2.2	Taide ja kulttuuri vanhusten hoitotyössä	9
2.2.3	Luokanopettajien käsityksiä alakoulun juhlaperinteestä	11
2.2.4	Vapaaehtoiset vuodeosastolla	12
3	Tutkimustehtävä ja tutkimuksen toteutus	13
3.1	Tutkimustehtävä, tutkimusmenetelmä ja aineistonhankinta	13
3.2	Aineiston analyysi	14
4	Opinnäytetyön tulokset	15
4.1	Palvelutaloissa huomioidut juhlapäivät	15
4.2	Kalenterin juhlapäivien vieton merkitykset asukkaille	18
4.2.1	Arjen rikastuttaja	18
4.2.2	Tunteiden luoja	20
4.2.3	Yhteisöllisyyden tukija	22
5	Johtopäätökset ja pohdinta	23
5.1	Johtopäätökset sekä eettisyyden, luotettavuuden ja kestävyuden arviointi	23
5.1.1	Huomioidut juhlapäivät	23
5.1.2	Juhlapäivien vieton merkitykset	26
5.1.3	Tutkimuksen eettisyys, luotettavuus ja kestävä kehitys	28
5.2	Pohdinta	31
	Lähteet	34

Liitteet

- Liite 1 Aineistonhallintasuunnitelma
Liite 2 Webropol-kysely

1 Johdanto

”Elämä ei niissä ole yhtä juhlaa, mutta niiden juhlat ovat täynnä elämää”, kuvaa Hanna-Liisa Liikanen (2003, s. 132) hoitoyksiköiden arkea väitöskirjassaan. Kalenterin juhlapäivien vietto on opinnäytetyöni tutkimuksessa yksi osa palvelutalon asukkaiden arkea. Tutkimuksessani on oletuksena, että kalenterin juhlapäivät ovat palvelutaloissa osa taide- ja kulttuuritoimintaa. Kulttuuritoiminta on laaja käsite, johon katsotaan kuuluvaksi muun muassa ruoka-, tapa-, vaatetus-, sisustus- ja ajanvietekulttuuri sekä vuotuis- ja elämänkaarijuhlat (Isotalo, 2013, s. 27). Hintsala (2013, ss. 33–34) toteaa kulttuurin kuuluvan kaikille ja kaikenikäisille. Hänen mukaansa kulttuuri tuottaa ikääntyneille henkistä pääomaa ja virkistystä, avaa aisteja sekä tarjoaa yhteisen kokemuksen jakamista.

Suomen lainsäädäntö edellyttää, että ikääntyneiden tarvitsemassa pitkäaikaisessa laitoshoidossa on tarjottava sellaista palvelua, jossa henkilö voi kokea elämänsä merkitykselliseksi ja arvokkaaksi. Hänen pitää pystyä ylläpitämään sosiaalista vuorovaikutusta ja on saatava osallistua mielekkääseen toimintaan. Toiminnan tulee edistää hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä. (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalouksista 980/2012 § 14) Tutkimuksessani kalenterin juhlapäivien vietto on osa palvelutalojen mielekästä toimintaa.

Tutkimukseni aihe sai alkunsa työharjoittelustani ikääntyneiden palvelutalossa. Huomasin siellä, että joitakin kalenterin juhlapäiviä huomioidaan arjessa monella tavalla. Jäin pohtimaan, vietetäänkö kaikkia kalenterin juhlapäiviä jotenkin ja vietetäänkö niitä kaikissa muissakin palvelutaloissa. Ajattelin, että voisin tutkia, mitä ja miten juhlapäiviä vietetään ikääntyneiden palvelutaloissa ja kuinka merkityksellisenä hoitajat kokevat juhlapäivien vieton asukkaille. Hyvin äkkiä tajusin, että tutkimuksestani on tulossa liian laaja ja niinpä rajasin aiheita. Lopulliseksi tutkimustehtäväksi tuli selvittää millainen merkitys ikääntyneiden palvelutaloissa työskentelevien hoitajien mielestä kalenterin juhlapäivien vietolla on heidän palvelutalonsa asukkaille.

Aiheen valintaan vaikutti myös vallitseva koronatilanne. Tällä hetkellä puhutaan paljon koronan aiheuttamista negatiivisista vaikutuksista, kuten yksinäisyydestä, toimintakyvyn

heikkenemisestä, vierailurajoituksista, sairastumisen pelosta ja kuolemasta. Halusin tutkia jotain positiivista asiaa. Sellaista toimintaa, joka on käsitykseni mukaan normaalia palvelutaloissa ja johon liitetään positiivisia ajatuksia ja tekoja. Koen, että kalenterin juhlapäivien vietolla on merkitystä asukkaille. Aihe on ajankohtainen ja merkityksellinen, koska julkisessa keskustelussa puhutaan edelleen palvelutalojen hoidon laadusta, henkilökunnan riittävydestä ja kotona-asumisen tukemisesta.

Opinnäytetyölläni ei ole toimeksiantajaa. Valitsin tämän aiheen, koska olin siitä kiinnostunut. Olen etsinyt kaupungin, jossa tutkimukseni toteutin. Tutkimus toteutettiin erään länsisuomalaisen kaupungin palvelutaloissa, jotka tarjoavat tehostettua ympärivuorokautista palveluasumista. Palvelutaloja oli 15. Mukana oli kaupungin omia yksiköitä, suurien valtakunnallisten ketjujen hallinnoimia yksiköitä ja yksityisiä palveluntuottajia. Tutkimuskysely lähetettiin kyseisten palvelutalojen yhteyshenkilöille. Yhteyshenkilöt päättivät, kuka kyselyyn vastaa. Tiedossani ei ole yhteyshenkilöiden tai vastaajien henkilöllisyys.

Olen huomionut omassa perheessäni kalenterin yleisimpiä juhlapäiviä sekä sisustuksessa että ruuanlaitossa/leivonnassa ja jonkin verran myös järjestämällä aiheeseen liittyvää ohjelmaa, esimerkiksi musiikkia tai tietyn elokuvan katsomista. Samalla lailla on toimittu jo nuoruuden kodissani. Juhlapäivien viettotavat siirtyvätkin usein sukupolvelta toiselle. Johanna Salo (2013, s. 82) on pro gradussaan lausunut ”Juhlat kertovat siitä keitä olemme ja mistä tulemme.” Hänen mukaansa meidän on tunnettava yhteiskunnassamme oleva juhlakulttuuri, sillä muuten me irtoamme omista juuristamme. Uskon, että näillä ikääntyneillä, jotka asuvat nyt palvelutaloissa on menneisyydessään ollut omia tapojaan viettää juhlapäiviä ja jos palvelutaloissakin nämä juhlapäivät huomioidaan, niin se herättää asukkaissa muistoja. Se tuo heidän palvelutaloelämäänsä lisämerkitystä. Tämä on mielestäni yksi juhlapäivien vieton merkityksistä. Opinnäytetyöprosessini alussa keskustelin juhlapäivien vieton merkityksistä perheeni, sukulaisteni, ystäväni, tuttavieni ja sosiaalialan ammattilaisten kanssa ja muodostin siten käsityksen merkityksistä. Minua kiinnostaa tietää, millaisia merkityksiä tutkimuksellani voidaan löytää. Niinpä opinnäytetyöni tavoitteena on tutkia juhlapäivien vieton merkityksiä ja osoittaa, että ne ovat tärkeä osa palvelutalojen toimintaa. Tiedostan silti, että tutkimukseni on suppea, joten yleistystä tutkimustulosteni perusteella ei voi tehdä. Taustatietokysymyksen tavoitteena on selvittää, mitkä kalenterin

juhlapäivät huomioidaan palvelutalojen toiminnassa. Tutkimukseni tuo toivottavasti esiin kalenterin juhlapäivien vieton tärkeyden ja kannustaa siten kaikkia sosiaalialan toimijoita huomioimaan ne monipuolisesti omassa toimintayksikössään.

Tutkimusraporttini käsittelee johdannon jälkeen opinnäytetyön tietoperustaa luvussa 2. Luvussa 3 kerron tutkimustehtävän sekä tutkimus- ja analysointimenetelmän. Luvussa 4 käsittelen tutkimustulokset. Luvussa 5 teen tuloksista johtopäätökset eli vertaan tuloksia aikaisempiin tutkimuksiin sekä tarkastelen opinnäytetyöni eettisyyttä, luotettavuutta ja kestäväää kehitystä. Luku 5 sisältää myös tutkimukseni pohdinnan.

2 Käsitteet ja kalenterin juhlapäivien vieton merkitykset tutkimuksissa

Kalenterin juhlapäivien vieton merkitystä palvelutalojen asukkaille ei ole sellaisenaan tutkittu aiemmin tai en ainakaan ole onnistunut löytämään siihen liittyviä tutkimuksia. Olen etsinyt tietoa seuraavista lähteistä: Google Scholar, Chinal, PubMed, Wiley Online-library, Google.com, Finna.fi ja Theseus. Käytin tiedon hakemisessa useita eri hakusanoja ja/tai niiden yhdistelmiä. Käsittelen tässä luvussa keskeisiä käsitteitä ja löytämiäni tutkimuksia. Tietoperustassa on Hanna-Liisa Liikasen väitöskirja vuodelta 2003, jossa hän on tutkinut Arts in Hospital -hanketta ja kulttuuritoimintaa itäsuomalaisten hoitoyksiköiden arjessa ja juhlassa. Asta Engströmin pro gradu vuodelta 2013 käsitteli hoitotyöntekijöiden näkemyksiä taiteesta ja kulttuurista vanhusten hoitotyössä. Johanna Salo on tutkinut pro gradu -tutkielmassaan vuonna 2013 luokanopettajien käsityksiä alakoulun juhlaperinteestä ja Anne Hartikaisen sosiaalipolitiikan väitöskirja vuodelta 2009 analysoi vanhusten ja vapaaehtoisten välistä kohtaamista vuodeosastolla. Kaikissa näissä tutkimuksissa käsiteltiin jollain lailla juhlien vieton merkityksiä.

2.1 Keskeiset käsitteet

Tässä alaluvussa määrittelen tutkimukseni keskeiset käsitteet lähteisiin tukeutuen. Näitä käsitteitä ovat ikääntynyt, palvelutalo ja yhteisöllisyys. Lisäksi määrittelen, mitä tarkoitan tutkimuksessani juhalla ja kalenterin juhlapäivillä. Perustelen myös, miten käsitteet liittyvät opinnäytetyöni tutkimukseen.

2.1.1 Ikääntynyt asukas palvelutalossa

Tutkimuksessani tarkoitan ikääntyneillä henkilöitä, jotka asuvat palvelutaloissa, koska heidän toimintakykynsä on heikentynyt pysyvästi, eivätkä he enää pysty asumaan kotona.

Terveyskyla.fi-verkkopalvelun mukaan ikääntynyt henkilö ei pysty asumaan kotona, kun hänen muistinsa heikkenee, fyysinen toimintakykynsä laskee tai hän tarvitsee toimiakseen sellaisia apuvälineitä, joita kodissa ei pysty käyttämään. Kotona asuminen voi silloin olla niin turvatonta, että edes kotihoidon palvelujen suuri määrä ei pysty henkilöä enää auttamaan. (Terveyskylä, 2019)

Henkilön iällä ei sinänsä ole merkitystä, mutta oletettavasti he ovat kuitenkin jo eläkkeellä. Suomalaisessa lainsäädännössä ikääntyneellä tarkoitetaan henkilöä, joka on vanhuuseläkkeeseen oikeuttavassa iässä (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalouksista 980/2012 § 3). Kansaneläkelaitos ottaa kantaa ikään määrittelemällä vanhuuseläkkeeseen oikeuttaviksi henkilöt, jotka ovat täyttäneet 65 vuotta (Kela, 2020). Ikä ei ole sosiaalihuoltolain (1301/2014 § 21) mukaan ratkaiseva tekijä järjestettäessä palveluasumista henkilölle, joka saman lain 3 §:n mukaan tarvitsee erityistä tukea kognitiivisen tai psyykkisen vamman tai sairauden tai muun syyn vuoksi. Usein puhutaan ikääntyneestä myös sanalla vanhus. Tutkimuksessani käytän kuitenkin ikääntynyt-sanaa, koska minulle vanhus-sanasta tulee mielikuva todella vanhasta henkilöstä. Palvelutaloissa asuvat eivät kuitenkaan aina ole vanhoja, koska esimerkiksi muistisairaus voi tulla jo varhaisessa vaiheessa elämää. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL, 2020) on käsitellyt muistisairausten yleisyyttä verkkosivuillaan ja muistisairaus voikin alkaa jopa 35-vuotiaana, vaikka suurin osa sairastuu siihen vasta yli 80-vuotiaana.

Tutkimuksessani henkilöt, joille tutkimuskysely lähetettiin ja jotka kertoivat näkemyksensä kalenterin juhlapäivien vieton merkityksestä heidän työpaikkansa ikääntyneille asukkaille, työskentelevät palvelutaloissa. Palvelutaloissa tarjotaan Sosiaalihuoltolain (1301/2014 § 21) mukaista palveluasumista tai tehostettua palveluasumista. Palveluasumiseen kuuluu asunto, hoito ja huolenpito sekä erilaiset palvelut. Palvelutaloissa ikääntyneet saavat ateria-, vaatehuolto-, peseytymis- ja siivouspalveluita. Lisäksi heille järjestetään siellä toimintakykyä, osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä ylläpitävää ja edistävää toimintaa. Tehostetussa palveluasumisessa palveluja saadaan ympärivuorokautisesti. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 §

21) Kalenterin juhlapäivien vietto voi olla osa edellä mainittua ylläpitävää ja edistävää toimintaa.

2.1.2 Yhteisöllisyys palveluasumisessa

Tutkimukseni tulosten perusteella pidän tärkeänä määritellä yhteisöllisyyskäsitteen. Yhteisöllisyys on vuorovaikutusta, yhteenkuuluvuutta, yhdessä olemista ja tekemistä sekä ryhmän välistä luottamusta. Se on ryhmän jäsenten vapaaehtoisuuteen pohjautuva tunnetila, johon ketään ei voi pakottaa. Yhteisöllisyys voi olla joko kielteistä tai myönteistä. Kielteisessä yhteisöllisyydessä ryhmän jäsenet tukahduttavat omat mielipiteensä, ristiriidoista vaietaan ja kielteisiä tunteita ylläpidetään. Myönteisessä yhteisöllisyydessä ryhmän jäsenet tuntevat kuuluvansa joukkoon ja heidän on helppo osallistua toimintaan. Jäsenten erilaisuus on hyväksyttävää ja kaikkia arvostetaan. Onnistuessaan yhteisöllinen ryhmätoiminta on innostavaa, omaehtoista, virikkeellistä ja myönteisiä kokemuksia sisältävää. Yhteisöllisyys ei kuitenkaan ole pysyvä tunnetila, vaan se muuttuu ryhmän toimiessa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. (Paasivaara & Nikkilä, 2010, ss. 11–12, 49–50, 137, 153) Ryhmän vetäjillä on tärkeä rooli yhteisöllisyyden edistämisessä. Yhteisöllisyyttä voidaan edistää muun muassa suunnittelemalla toimintaa yhdessä sekä ylläpitämällä huumoripitoista ja lämmintä ilmapiiriä ryhmätoiminnan aikana. (Röpelinen, 2008, s. 137)

Seija Okulov on tutkinut vuonna 2008 lisensiaatin tutkimuksessaan yhteisön ja yhteisöllisyyden vaikuttavuutta vanhusten palveluasumisessa. Tutkimuskysymysten mukaisesti hän on tutkinut muun muassa yhteisöllisyyttä palveluasumisessa ja miten se voi parantaa asukkaiden sosiaalista arkielämää. Tutkimus toteutettiin yhdessä pohjoissavolaisessa kunnassa haastattelemalla kahdeksaa palvelutalon asukasta ja tekemällä kaksi henkilökunnan ryhmähaastattelua sekä haastattelemalla vielä erikseen palvelutalon johtajaa. (Okulov, 2008, ss. 1, 5, 63) Tutkimuksen tulosten perusteella vanhusten palvelutalossa yhteisöllisyys muodostuu monesta eri tekijästä ja se on toiminnallista. Yhteisöllisyyteen vaikuttavat muun muassa asukkaat, työntekijät ja toimitilat. Tutkimus toteaa, että yhteisöllisyys voi sisältää myös negatiivisia piirteitä. (Okulov, 2008, s. 136) Tutkimuksessa mainitaan palvelutalon yhteiset juhlatilaisuudet tyypillisesti sellaiseksi toiminnaksi, joka toimii yhteisöllisyyden rakentajana (Okulov, 2008, ss. 103–104).

2.1.3 Kalenterin juhlapäivät

Olen lähes varma, että jokainen meistä on joskus elämässään ollut mukana jossakin kalenterin juhlapäivässä joko juhlan suunnittelijana, tekijänä tai osallistujana. Juhlat ovat sekä arjen vastakohta että osa arkea sisältäen jotain arjesta poikkeavaa tapahtumaa (Liikanen, 2003, s. 132). Arki ja vuoden kalendaariseen kiertokulkuun kuuluvat juhlat säätelevät meidän elämämme rytmiä. Arjen vastakohtalle ei ole olemassa selkeää ilmausta, vaikka kyseessä on laaja alue. Sanoja ei-arkea tai ei-jokapäiväisten sääntöjen alaista todellisuutta ei käytetä. Juhliin liitetään erilaisia tapoja, joilla korostetaan eroa arkeen. Juhlissa voidaan syödä arjesta poikkeavaa ruokaa, käyttää toisenlaisia vaatteita ja toimia eri lailla yhteisyyden osoittamiseksi. Juhliin osallistuvien välille muodostuu tiivistä vuorovaikutusta ja yhteisyyttä. Joillekin juhlat voivat olla myös epämiellyttävä kokemus ja juhlat voivatkin aiheuttaa ulkopuolisuuden kokemusta. (Virtanen, 2021, ss. 126–128)

Juhlat ja niihin liittyvät rituaalit ovat tärkeitä ihmisten elämässä. Juhlia voidaan viettää säännöllisesti noudattaen kalenterissa olevaa vuoden kiertoa. Kalenterin näyttäessä, että jokin juhlapäivä on tulossa, siitä voidaan keskustella jo etukäteen, mutta myös jälkikäteen. Juhliin liittyy monenlaisia perinteitä ja muistoja. Juhlien viettotavat voivat myös muuttaa muotoaan, mutta esimerkiksi joulu ja uusi vuosi säilyvät sellaisenaan vuodesta toiseen yhteiskunnan muutoksista huolimatta. (Liikanen, 2003, s. 133) Minulle tunnetuimpia juhlapäiviä ovat muun muassa joulu, uusi vuosi, pääsiäinen, vappu, juhannus ja äitienpäivä. Oletan, että useimmissa ikääntyneiden palvelutaloissa ainakin nämä päivät huomioidaan.

Tutkimuksessani tarkoitan kalenterin juhlapäivillä niitä päiviä, jotka on merkitty virallisiksi tai vakiintuneiksi liputuspäiviksi vuoden 2021 Yliopiston almanakkaan. Rajaan niistä pois Ahvenanmaan ja saamelaisten viralliset liputuspäivät, koska ne kasvattaisivat kyselylomakkeessa mainittujen juhlapäivien määrää liikaa. Toteutan tutkimukseni länsisuomalaisessa kaupungissa, jolloin nuo liputuspäivät eivät todennäköisesti ole relevantteja juhlapäiviä. Virallisia liputuspäiviä on seitsemän eli Kalevalan päivä/suomalaisen kulttuurin päivä, vappu/suomalaisen työn päivä, äitienpäivä, puolustusvoimain lippujuhlan päivä, juhannus/suomen lipun päivä, isänpäivä ja itsenäisyyspäivä. Vakiintuneita liputuspäiviä on kolmetoista eli J.L. Runebergin päivä, Minna Canthin päivä/tasa-arvon päivä, Mikael Agricolan päivä/suomen kielen päivä, kansallinen veteraanipäivä, Eurooppa-päivä,

J.V. Snellmanin päivä/suomalaisuuden päivä, kaatuneitten muistopäivä, Eino Leinon päivä/runon ja suven päivä, Aleksis Kiven päivä/suomalaisen kirjallisuuden päivä, YK:n päivä, ruotsalaisuuden päivä/Kustaa Adolfin päivä, lapsen oikeuksien päivä ja Jean Sibeliuksen päivä/suomalaisen musiikin päivä. Lisäksi tarkoitan kalenterin juhlapäivillä kirkkolain mukaisia kirkollisia juhlapäiviä, jotka on myös mainittu Yliopiston almanakassa. Niitä on yksitoista eli joulupäivä, tapaninpäivä, uudenvuodenpäivä, loppiainen, pitkäperjantai, pääsiäispäivä, toinen pääsiäispäivä, helatorstai, helluntai, juhannuspäivä ja pyhäinpäivä. Lisäksi tarkoitan vielä kalenterin juhlapäivillä muita Yliopiston almanakan kalenteriin merkittyjä juhlapäiviä, jotka eivät sisälly edellä mainittuihin. Niitä ovat muun muassa kynttilänpäivä, ystävänpäivä ja naistenpäivä. (Helsingin yliopisto, 2021, ss. 6–32) Käytän jatkossa tutkimuksessani myös pelkästään sanoja juhlapäivä ja juhla, mutta tarkoitan myös silloin nimenomaan kalenterin juhlapäiviä.

2.2 Tutkimukset aiheesta

Löysin tutkimukseni teoriapohjaan neljä tutkimusta, joissa selvitetään juhlapäivien vieton merkityksiä. Tutkimukset ovat väitöskirjoja ja pro graduja, joten pidän niitä luotettavina lähteinä. Seuraavaksi kuvailen näiden tutkimusten sisältöä ja niiden liittymistä tutkimukseeni.

2.2.1 Taide kohtaa elämän

Hanna-Liisa Liikanen on tutkinut vuoden 2003 väitöskirjassaan Arts in Hospital -hankkeen toteutumista itäsuomalaisissa hoitoyksiköissä. Yhtenä osana hän on tutkinut millaisen merkityksen hoitoyksiköiden asukkaat ja henkilökunta antavat taide- ja kulttuuritoiminnalle, joihin väitöskirjassa juhlien vietto kuuluu. Tutkimuksen kohteena hänellä oli kaksi sosiaalialan ja kaksi terveydenhuollon hoitoyksikköä. (Liikanen, 2003, ss. 13, 23) Tutkimusmenetelmänä olivat haastattelut, havainnointi ja päiväkirjat. Tutkimuksen tuloksena oli, että taide- ja kulttuuritoiminta kohtaa elämän tutkimuksen kohteena olevien hoitoyksiköiden arjessa. Kohtaamiset ovat kuitenkin sattumanvaraisia, eivätkä ne ole ammattimaisesti toteutettuja. Liikasen mukaan taide- ja kulttuuritoiminta vaikuttaa ihmisten hyvinvointiin antamalla heille elämyksiä ja merkityksellisiä taidenautintoja sekä synnyttämällä yhteisöllisyyttä ja verkostoja. Lisäksi tällä toiminnalla on yhteys ihmisten

hyvän elämän kokemuksiin ja parempaan koettuun terveyteen. Taide myös lisää tutkimuksen mukaan viihtyvyyttä ja kauneutta hoitoyksikön toimitiloissa. (Liikanen, 2003, s. 10)

Hanna-Liisa Liikasen väitöskirjassa käsitellään useita juhlien vieton merkityksiä hoitoyksiköiden arjessa. Liikasen mukaan taide- ja kulttuuritoiminta kantaa arkea, estää elämää rutinoitumasta ja köyhtymästä sekä estää syrjäytymistä. Lisäksi hän kuvailee, kuinka taiteella ja kulttuuritoiminnalla saadaan mielet liikkeeseen sekä annetaan elämyksiä, tunteita ja kokemuksia. (Liikanen, 2003, s. 151) Liikasen tutkimuksen perusteella jokainen haluaa joskus saavuttaa juhlan tunnelmaa ja päästä siten arjen yläpuolelle. Hoitoyksiköissä arki pyörii rutiinitöiden ympärillä ja silloin pienikin juhlahetki on merkityksellinen asiakkaille. Juhlaan liittyvät traditiot, kosketus ympäristöön, sosiaalinen yhdessäolo ja vahvat elämykset. (Liikanen, 2003, s. 39)

Hanna-Liisa Liikasen tutkimuksen perusteella erilaiset arkeen liittyvät tilaisuudet rytmittävät viikkoa ja antavat asukkaiden elämään sellaista sisältöä, jota asukkaat ovat kaivanneet. Hän myös huomasi, kuinka henkilökunnan, asukkaiden ja omaisten välille syntyi sosiaalista yhteenkuuluvuutta, kun kesäjuhlaa valmisteltiin yhdessä. Kirkollisten juhlapäivien ja muiden juhlahetkien vietto synnytti lisäksi hoitoyksikössä yhteisyyttä ja vähensi yksinäisyyttä. Jotkut haastateltavista kuvasivat juhlien lisäävän tunnetta yhteenkuuluvuudesta, tarvetta yhdessä tekemiseen ja iloa yhdessä kokemisesta. Liikanen mainitsee, kuinka juhlahetket vapauttavat sekä asukkaita että henkilökuntaa yhteislauluun ja tanssiin. Väitöskirjassa kuvaillaan, kuinka taide- ja kulttuuritoiminta aktivoi asukkaiden aivoja, antaa heille elämyksiä arkeen, herättää tunteita ja tuottaa erilaisia kokemuksia. Juhliin liittyvät sisustukselliset elementit luovat viihtyisää ympäristöä, mikä virkistää asukkaita ja voi edesauttaa kuntoutumisessa. Liikanen oli väitöskirjaansa varten mukana erään hoitoyksikön kesäjuhlassa. Tutkimuksen mukaan hoitoyksikön kesäjuhlat ovat osa kansankulttuuria. Henkilökunnan ja asukkaiden suunnitelmassa ja valmistellessa juhlaa siirtyy juhlaperinteeseen liittyvää tietoa sukupolvelta toiselle. Asukkaille valmistelut sisältävät heille ennestään tuttua puuhailua, kuten leipomista, siivoamista ja koristelua sekä tuovat juhlan odotukseen liittyvää jännitystä. Liikanen otti juhlasta kuvia ja hänen mukaansa kuvista välittyi juhlien tunnelma ja ihmisiä yhdistävä vaikutus. Juhla pidettiin ulkona, jolloin normaali hoitoyksikön sisällä oleva arki oli kaukana juhlan osanottajista. (Liikanen, 2003, ss. 135—139, 151)

Liikasen väitöskirjatutkimuksessa haastateltiin sekä asiakkaita että henkilökuntaa. Vastausten mukaan hoitoyksikön arki rikastui kulttuuritoiminnan kautta. Niinpä Liikasen käsityksen mukaan päivä- ja taidetoiminnan merkitys nähtiin tekemisenä, joka loi yhteisöllisyyttä ja kokemisen iloa. Haastatteluista hän ei kuitenkaan saanut yhteisöllisyyteen vahvistusta, vaan kulttuurihetket koettiin vain omakohtaisina elämyksinä. Taide- ja kulttuuritoiminta sai ajatukset pois arjesta ja nykytilanteesta sekä palautti mieleen vanhat ajat ja tapahtumat. Usein tällaiset tilanteet liittyivät johonkin juhlahetkeen. Lisäksi asiakkaiden elämään tuli hänen mukaansa lisää sisältöä ja merkitystä sekä iloa ja toisen ihmisen läheisyyttä. (Liikanen, 2003, ss. 114—115, 120—123) Väitöskirjan perusteella ainakin yhdessä hoitoyksikössä henkilökunta piti taide- ja kulttuuritoimintaa asukkaiden elämänlaadun ja yhteisöllisyyden kohottajana. Kaiken kaikkiaan taide- ja kulttuuritoiminnalle annettiin tutkimuksessa positiivisia merkityksiä. Useat pienet tapahtumat rikastuttivat asiakkaiden elämäntilannetta, toivat elämänmakua hoitoyksiköihin ja ne olivat mieluisia kokemuksia. Muun muassa taide-esityksistä nautittiin ja niistä saatiin elämään kaivattua sisältöä. Lisäksi ne yhdistivät asiakkaita toistensa läheisyyteen, tuottivat yhdessä tekemisen iloa ja katkaisivat rutiininomaista arkea. Liikanen kuvaa tutkimuksensa johtopäätöksissä hienosti erilaisiin tapahtumiin liittyviä kokemuksia seuraavasti: ”Jotkut tilaisuudet koskettivat sisimpiä tunteja ja laittoivat mielen maisemat liikkeelle.” (Liikanen, 2003, ss. 148—149, 152, 156)

Liikasen väitöskirjassa juhalla tarkoitettiin myös muita juhlia kuin tutkimuksessani olevia kalenterin juhlapäiviä ja hoitoyksiköt sisälsivät myös muita kuin ikääntyneiden asukkaiden palvelutaloja. Näistä eroista huolimatta katson tämän väitöskirjan soveltuvan tutkimukseni tietoperustaan, koska kalenterin juhlapäivien vietto on tutkimuksessani osa taide- ja kulttuuritoimintaa. Liikasen väitöskirja käsittelee taide- ja kulttuuritoiminnan merkityksiä hoitoyksiköiden asiakkaille.

2.2.2 Taide ja kulttuuri vanhusten hoitotyössä

Hoitotyöntekijöiden näkemyksiä taiteesta ja kulttuurista vanhusten hoitotyössä on tutkinut Asta Engström pro gradu -tutkielmassaan vuonna 2013. Tutkimuksen yhtenä tarkoituksena oli selvittää millaisia merkityksiä taiteen ja kulttuurin toteutumisella voi olla palvelutalon asukkaille. Tutkimus toteutettiin kahdessa vanhusten palvelutalossa ja

tutkimushaastatteluun osallistui 16 hoitotyöntekijää. Tutkimustulosten mukaan taide ja kulttuuri merkitsi muun muassa asukkaiden arjen laadun parantumisesta, henkisen hyvinvoinnin kohentumisesta sekä toimijuuden ja osallisuuden lisääntymistä. Lisäksi hoitoyhteisön yhteisöllisyys lisääntyi. Engströmin haastatteleminen hoitajien mukaan taiteen ja kulttuurin käyttö lisäsi asukkaiden ja työntekijöiden hyvinvointia sekä paransi hoitotyön sisältöä ja laatua. (Engström, 2013, Tiivistelmä)

Engströmin tutkimuksessa hoitotyöntekijät kuvasivat taiteen ja kulttuurin tuovan asukkaiden arkeen piristystä, vaihtelua, innostumista, sisältöä ja elämyksiä sekä tuottavan lisäarvoa heidän elämäänsä. Taiteen ja kulttuurin nähtiin tuottavan asukkaille mielialan kohentumista, mielenvireyden parantumista, myönteisyyden vahvistumista, negatiivisten tunteiden vähentymistä, kyvykkyyden kokemusten lisääntymistä ja itsetunnon kokemusten vahvistumista. Lisäksi tutkimuksen mukaan asukkaiden toimijuus ja osallisuus lisääntyivät, muun muassa asukkaiden aktiivisuus ja vuorovaikutus lisääntyivät sekä muistisairaat asukkaat rauhoittuivat. Myös yleinen toimintakyky ja terveydentila kohentuivat. Tutkimuksessa kuvattiin, kuinka hoitajien mukaan taide ja kulttuuri on jotain arjen yläpuolelle nostattavaa toimintaa, joka tuo rutiinien täyttämiin päiviin erilaisuutta. Taide ja kulttuuri merkitsi tutkimuksen mukaan yhteisöllisyyden vahvistumista hoitoyhteisössä, mikä ilmeni muun muassa asukkaiden yhteishengen kohentumisena. Lisäksi taide ja kulttuuri voivat tukea uuden asukkaan liittymistä ja sopeutumista yhteisöön. Tutkimuksen tuloksena taiteen ja kulttuurin yksi merkitys oli asukkaiden entisen elämän ja nuoruuden muistojen esiintuominen sekä asukkaiden viihtyvyyden lisääntyminen taiteen ja kulttuurin luoman kodikkaan ilmapiirin vuoksi. Tutkimus kuvaili, kuinka taide ja kulttuuri paransi asukkaiden elämänlaatua, loi hyvää oloa ja kohensi mielialaa. (Engström, 2013, ss. 21–26)

Valitsin tämän tutkimuksen tietoperustani, koska tutkimus on toteutettu vanhusten palvelutalossa ja siinä on tutkittu hoitajien näkemyksiä taiteen ja kulttuurin merkityksistä asukkaille. Siten lähtökohdat ovat samat kuin tutkimuksessani, vaikka Engströmin tutkimuksessa merkitysten selvittäminen oli vain yksi osa tutkimusta.

2.2.3 Luokanopettajien käsityksiä alakoulun juhlaperinteestä

Johanna Salo on tutkinut pro gradu -tutkielmassaan luokanopettajien käsityksiä alakoulun juhlaperinteestä. Painotuskohteena tutkimuksessa olivat kristilliset juhlaperinteet ja näkökulmana kasvatustiede ja kulttuuriperintökasvatus. Tutkimus toteutettiin vuonna 2013 kyselylomakkeella. Tutkimusjoukkona oli 245 satakuntalaista ja helsinkiläistä luokanopettajaa. Tutkimuksessa oli kolme tutkimuskysymystä, joista minua kiinnosti eniten luokanopettajien käsitykset koulun juhlien merkityksestä. (Salo, 2013, Tiivistelmä) Lisäksi Salon tutkimuksessa kysyttiin 26 nimetyn juhlapäivän vietosta antamalla vastaajille viisi vastausvaihtoehtoa. Yhtenä vaihtoehtona oli, että juhlapäivää ei juuri vietetä. (Salo, 2013, s. 95)

Salon tutkimustulosten perusteella opettajat pitivät tärkeänä kaikkien kulttuurien juhlien ja perinteiden esillä oloa koulun juhlissa; ei siis pelkästään suomalaisen kulttuurin. Tutkimuksen mukaan opettajien suhtautuminen koulun juhlaperinteeseen oli myönteistä. Opettajien käsitykset koulun juhlien merkityksistä jakautuivat juhlien tehtävää koskeviin merkityksiin, juhlien viettämistä koskeviin merkityksiin ja muuhun aiheeseen liittyvään pohdintaan. Esiin tuli myös vähäisessä määrin kristilliseen juhlaperinteeseen liittyvää kritiikkiä. (Salo, 2013, ss. 78—79)

Salon tutkimuksen mukaan opettajat pitivät yhtenä juhlan tehtävää koskevana merkityksenä sen vaikutusta kouluvuoden rytmittymiseen. Juhlat piristivät, elävöittivät ja antoivat vaihtelua arkeen. Juhlat olivat osa toistuvaa vuoden kiertokulkua. Lisäksi tutkimuksessa todettiin, että juhlat luovat yhteisöllisyyttä jo valmisteluvaiheesta alkaen, sillä juhlissa vietetään aikaa yhdessä toisten kanssa, koetaan juhla yhdessä, tunnetaan juhlan aiheuttamaa riemua yhdessä ja voidaan jakaa tunteet toisten kanssa. Tutkimuksessa kuvailtiin, kuinka kristilliset juhlat ja juhlaperinteet ovat osa kulttuuriperinnettä ja näiden perinteiden vaaliminen ja kunnioittaminen on tärkeää. Juhlien viettoa koskevana merkityksenä tutkimuksessa mainittiin, että opettajat kokivat juhlat erittäin tärkeinä, merkityksellisinä ja mukavina. Vastaajat olivat sitä mieltä, että kaikkien uskontojen (ei pelkästään luterilaisen) ja kaikkien kulttuurien (ei pelkästään suomalaisen) tärkeimmät juhlat on hyvä ottaa esille, mikäli kyseessä on monikulttuurinen ryhmä. Salon pro gradu nosti esiin muuna aiheeseen liittyvänä pohdintana juhlista syntyvät muistot, jotka säilyvät mielessä läpi

elämän sekä juhlien rituaalisuuden. Lisäksi yksittäiset opettajat kokivat, että juhliminen mahdollistaa sellaista pyhän kokemista, mikä ei normaalissa arjessa ole mahdollista. (Salo, 2013, ss. 58—62)

Vaikka Salon tutkimuksessa tutkittiin opettajien näkemyksiä ja ympäristönä oli koulu ja lapset, niin tutkimuksen tuloksista löytyy sellaisia juhlan vieton merkityksiä, jotka soveltuvat tutkimukseni tutkimusympäristöön. Lisäksi sain tästä tutkimuksesta vertailuaineistoa taustatietokysymykseeni, koska Salokin oli tutkinut mitkä juhlapäivät huomioidaan. Tutkittujen juhlapäivien lukumäärä oli noin puolet tutkimukseni juhlapäivistä.

2.2.4 Vapaaehtoiset vuodeosastolla

Anne Hartikaisen sosiaalipolitiikan väitöskirja vuodelta 2009 analysoi vanhusten ja vapaaehtoisten välistä kohtaamista Keravan terveyskeskuksen pitkäaikaishoidon vuodeosastolla. Tutkimuksessa tarkasteltiin vapaaehtoisuuden toteutumista osaston arjessa, vanhusten ja vapaaehtoisten vuorovaikutusta sekä vapaaehtoisuuden merkitystä vanhuksille ja vapaaehtoisille. Tutkimus toteutettiin havainnoinnilla, haastatteluilla, dokumenteilla ja valokuvilla. (Hartikainen, 2009, s. 6)

Tutkimusaineistonsa hän esitteli kolmessa luvussa, joiden otsikot olivat tila ja aika, kädet ja kosketus sekä sanat ja sävyt. Tutkimuksen tuloksista nousi esiin muun muassa juhlahetkien merkitys elämyksiä tuottavina kokemuksina osana arkea sekä yhteenkuuluvuuden tunne. Lisäksi kädet ja kosketus -luvun mukaan esimerkiksi Käden työt -ryhmä merkitsi vanhuksille ajankulua, muistojen heräämistä ja merkityksellisen tekemisen kokemusta. (Hartikainen, 2009, ss. 6—7, 126—127) Hartikaisen väitöskirjassa tarkasteltiin tila ja aika -luvun yhtenä aiheena juhlaa osana arkea. Tutkimustuloksena oli juhlan viettoon liittyviä merkityksiä vanhuksille. Tutkimuksen mukaan juhlat rikkoivat arkea ja jäsensivät vuodenkiertoa. Vanhukset voivat kokea olevansa arjen yläpuolella ja he tuntevat yhteenkuuluvuutta. Joissakin juhlissa esiintyjät haastoivat vanhuksia aktiiviseen osallistumiseen. Juhlat toivat vaihtelua arkeen. Lisäksi ne tukivat vanhusten ryhmään kuulumista ja arvostetuksi tulemisen kokemusta. Tekstistä tulee ilmi erilaisia tunnetiloja, kuten jännitys, ilo ja eläytymisen riemu. (Hartikainen, 2009, ss. 71—73) Väitöskirjatutkimus osoitti vapaaehtoisten järjestämän toiminnan merkityksen vanhusten osallisuuden ja mielenvireyden lisääntymisessä. Toiminta

rikkoi arkirutiineja ja merkitsi vanhuksille elämyksellisyyttä, humoristisuutta, leikillisyyttä sekä positiivisuutta. Muun muassa keskustelut merkitsivät vanhuksille nautintoa.

(Hartikainen, 2009, ss. 128—129)

Hartikainen (2009, s. 132) on kuvannut vapaaehtoistyöhön liittyviä merkityksiä kuviolla, josta olen suoraan lainannut tähän vanhuksiin liittyvän tekstin. Tekstin mukaan toiminta merkitsi vanhuksille seuraavaa: ”sosiaalisten kontaktien mahdollistaminen, kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset, ajankulua ja tekemistä, osallisuuden ja vertaisuuden kokemukset”. Tutkimukseeni Hartikaisen tutkimus liittyy, koska siinä kerrotaan useita vapaaehtoisten tuottaman toiminnan merkityksiä vuodeosastolla asuville vanhuksille. Yhtenä osana on erilaisten juhlien tuottamat merkitykset. Tutkimukseni sijoittuu ikääntyneiden palvelutaloihin ja tutkii juhlien merkityksiä, joten tutkimusympäristö on hyvin samanlainen.

3 Tutkimustehtävä ja tutkimuksen toteutus

Luku sisältää opinnäytetyöni tutkimustehtävän määrittelyn. Avaan myös käyttämäni tutkimusmenetelmää, aineistonhankintaa ja aineiston analysointimenetelmää.

3.1 Tutkimustehtävä, tutkimusmenetelmä ja aineistonhankinta

Tutkimukseni tehtävänä oli selvittää, mikä merkitys kalenterin juhlapäivien vietolla on asukkaille ikääntyneiden palvelutaloissa hoitajien näkemyksen mukaan.

Toteutin tutkimukseni lähettämällä tutkimukseni kohteena olevan kaupungin vanhuspalvelujen päällikölle sähköpostin välityksellä linkin Webropol-kyselylomakkeeseen ja linkin saatteeksi sähköpostiviestin. Hän lähetti ne edelleen palvelutalojen yhteyshenkilöille. Näin toimien minulle ei syntynyt sähköpostiosoitteista henkilötietorekisteriä. Ensimmäisenä lomakkeessa oli taustatietokysymykseni. Sillä keräsin tietoa siitä, mitkä kalenterin juhlapäivistä huomioidaan vastaajan palvelutalon toiminnassa. Kysymys sai vastaajan ajattelemaan erilaisia juhlia ja auttoi häntä miettimään niiden merkityksiä asukkaille. Kysymys oli perusinformaatiota antava ja johdanto varsinaiseen aiheeseen. Luettelin kysymyksessä kaikki tarkoittamani juhlapäivät. Yhdistin niitä kuitenkin kokonaisuuksiksi. Esimerkiksi kaikki joulun ajan päivät yhdistin yhdeksi juhlapäiväksi, jonka nimi oli joulun ja

kaikki pääsiäisen ajan päivät juhlapäiväksi, jonka nimi oli pääsiäinen. Tarkempi erittely löytyy liitteenä 2 olevasta kyselylomakkeesta. Taustatietokysymys on lämmittelykysymys varsinaiseen aiheeseen (Valli, 2015, s. 86). Taustatietokysymyksessä oli valmiit vastausvaihtoehdot ja niistä vastaaja merkitsi rastittamalla haluamansa vastaukset. Tutkimusmenetelmäni oli survey-tutkimuksen keskeinen menetelmä eli kysely, jossa kaikilta vastaajilta kysytään sama kysymys samalla tavalla ja vastaukset käsitellään kvantitatiivisesti (Hirsjärvi ym., 1997, s. 193). Tämän tyyppinen kysely on yksinkertainen, selkeä ja havainnollinen, joten se soveltui hyvin tutkimukseeni.

Toisena osana Webropol-kyselylomakkeessa oli kirjoitelmapyyntö. Siinä vastaaja sai lyhyesti kertoa omin sanoin, mikä hänen mielestään on juhlapäivien vieton merkitys hänen työpaikkansa palvelutalon asukkaille. Kirjoitelmapyyntössä kerroin, mitä juhlapäivien vietolla tarkoitetaan ja pyysin vastaajia pohtimaan sekä positiivisia että negatiivisia merkityksiä. Lisäksi pyysin vastaajia perustelemaan, mikäli juhlapäiviä ei huomioida lainkaan tai mikäli heidän mielestään juhlapäivien vietolla ei ole merkitystä. Kirjoitelmapyyntössä on keskeistä saada selville vastaajan omakohtaiset kokemukset joko itse koettuna tai muilta kuultuna. Vastaajalla on vapaus valita annettujen ohjeiden puitteissa, kirjoittaako hän ja jos kirjoittaa, niin kuinka paljon hän kirjoittaa. Kirjoitelmapyyntössä kirjoittamista ohjataan kertomalla pääteema, josta tekstiä halutaan saada. Aineistoa ei siis tuoteta pelkästään spontaanisti. (Pöysä, n.d.) Valitsin kirjoitelmapyyntön, koska silloin voin antaa vastaajille mahdollisuuden käyttää omaa ilmaisuvoimaansa ja vastaukset ovat siten monipuolisia, luovia ja värikkäitä.

3.2 Aineiston analyysi

Taustatietokysymyksen analysoin kvantitatiivisesti. Tarkoituksena oli saada selville, kuinka moni vastaajista oli rastittanut jonkun luettelemistani juhlapäivistä ja ilmoittanut siten, että kyseistä juhlapäivää vietetään jotenkin heidän palvelutalossaan. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa vastaukset ryhmitellään tilastollisesti käsiteltävään muotoon ja havainnot esitetään taulukkomuodossa (Hirsjärvi ym., 2009, s. 140). Aloitin analysoinnin viemällä vastaukset Excel-taulukkolaskentaohjelman taulukkoon. Järjestelin sitten vastaukset numeraalisesti ja lopuksi loin vastauksista pylväsdiagrammin. Siten sain havainnollistettua vastaukset hyvin.

Kirjoitelmat analysoin kvalitatiivisesti. Siinä analyysi selkeyttää aineistoa ja tuottaa tietoa tutkimuskysymykseen. Aineistoa analysoimalla siitä yritetään tehdä mielekästä, tiivistettyä ja informatiivista. (Eskola & Suoranta, 1999, s. 138) Valitsin kirjoitelmien analysointimenetelmäksi teemoittelun. Siinä aineistosta saadaan esiin olennaista tietoa ja erilaisia teemoja, jotka antavat vastauksen tutkimuskysymykseen (Eskola & Suoranta, 1999, ss. 179—180). Teemoittelu oli minulle mielekäs menetelmä ja se soveltui hyvin saamiini kirjoitelmien analysointiin, koska suurin osa vastauksista oli lyhyitä, tiiviitä ja informatiivisia.

Aloitin teemoittelun kopioimalla ensiksi kaikki vastaukset erilliseen Word-tekstinkäsittelyohjelman asiakirjaan. Sitten luin kaikki vastaukset huolellisesti läpi. Sen jälkeen poistin kirjoitelmista kaikki lauseet tai lauseiden osat, jotka eivät vastanneet tutkimustehtävääni. Seuraavaksi siirsin jokaisen jäljelle jääneen tekstin yksitellen Word-tekstinkäsittelyohjelmalla luotuun taulukkoon, jossa ryhmittelin samaa teemaa käsittelevät tekstit samaan kohtaan. Tässä vaiheessa sain kuusi erilaista teemakokonaisuutta. Luettuani tekstit vielä kerran läpi sain viimeisen yhdistelyn tuloksena lopulta tulokseksi kolme oleellista teemaa.

4 Opinnäytetyön tulokset

Opinnäytetyöni tutkimus sisälsi ensimmäisenä taustatietokysymyksen, jolla selvitin, mitkä kalenterin juhlapäivistä huomioidaan vastaajien palvelutalojen toiminnassa. Toisena tutkimus sisälsi kirjoitelmapyyntöä, jolla selvitin vastaajien näkemyksiä kalenterin juhlapäivien vieton merkityksistä palvelutalojen asukkaille. Tässä luvussa käsitelen sekä taustatietokysymyksen että kirjoitelmien tutkimustuloksia. Taustatietokysymyksen vastaukset havainnollistan pylvädiagrammilla alaluvussa 4.1. Kirjoitelmien analysoinnin tuloksena löysin kolme oleellista merkitystä viettä juhlapäiviä. Alaluvussa 4.2. avaen näitä merkityksiä ja havainnollistan vastaukset teemoittelutaulukoilla.

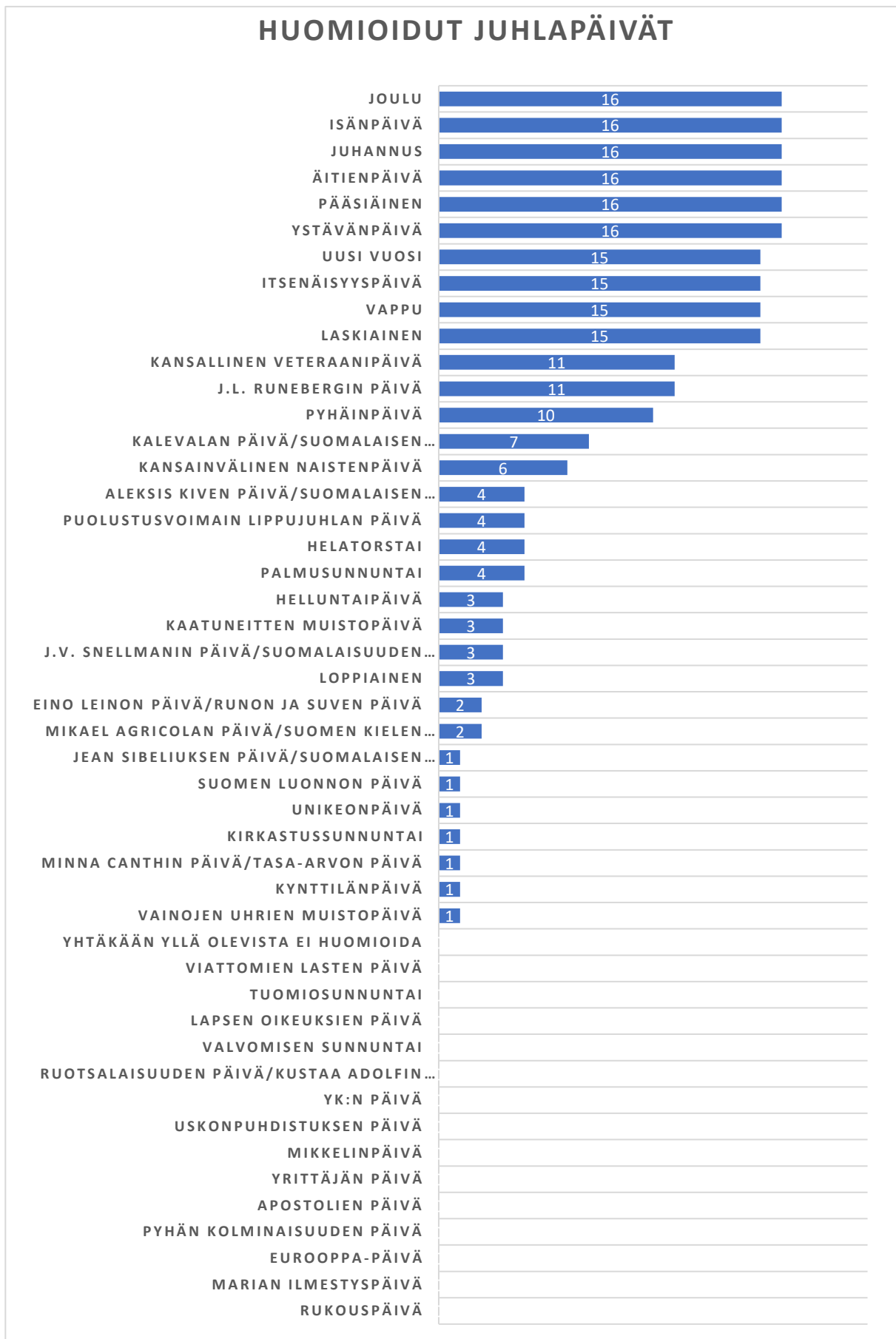
4.1 Palvelutaloissa huomioidut juhlapäivät

Tutkimukseni Webropol-kyselyn sähköpostilinkki lähti viiteentoista palvelutaloon. Määrittelin kyselyni siten, että yhdeltä laitteelta pystyi käyttämään linkkiä vastaamiseen vain yhden kerran. Tarkoituksena oli, että linkkiä ei käytä useampi henkilö kyseisessä

palvelutalossa. En kuitenkaan pystynyt estämään sitä, että linkkiä mahdollisesti jaettiin toisille henkilöille. Niinpä sain vastauksia kyselyn ensimmäisen osion taustatietokysymykseen kuusitoista. Jostakin palvelutalosta olen siis saanut kaksi vastausta. Tarkoituksena oli, että tähän kysymykseen ei käytetä paljoa aikaa, koska päiviä oli lukumäärällisesti paljon. Lisäksi voi olla vaikeaa muistaa, mitkä niistä on kalenterivuoden aikana huomioitu.

Taustatietokysymyksen vastaajista kaikki kuusitoista ilmoittivat, että heidän palvelutalossaan huomioidaan joulu, isänpäivä, juhannus, äitienpäivä, pääsiäinen ja ystävänpäivä. Myös uusi vuosi, itsenäisyyspäivä, vappu ja laskiainen saivat paljon vastauksia eli viisitoista kappaletta. Siten nämä edellä mainitut kymmenen juhlapäivää huomioidaan jokaisessa palvelutalossa, joihin kysely lähti. Näiden lisäksi enemmän kuin viisi vastausta saivat kansallinen veteraanipäivä, J.L. Runebergin päivä, pyhäinpäivä, Kalevalan päivä ja kansainvälinen naistenpäivä. Yhdestä viiteen vastausta sai seitsemäntoista juhlapäivää. Loppuja neljäätoista juhlapäivää vastaajien mukaan ei huomioida lainkaan. Yhteensä tutkimuksessani oli lueteltuna 46 juhlapäivää, joista merkinnän sai siis 32 juhlapäivää. Kuvassa 1 vastaukset on koottu pylväsdiagrammiin, joka havainnollistaa vastausten lukumääriä nimettyihin juhlapäiviin.

Kuva 1. Huomioidut juhlapäivät.

4.2 Kalenterin juhlapäivien vieton merkitykset asukkaille

Webropol-kyselyn toisessa osiossa pyysin vastaajia kirjoittamaan vapaasti tekstiä kalenterin juhlapäivien vieton merkityksestä asukkaille. Halusin heidän näkemyksensä asiasta. Tähän osioon sain kaksitoista vastausta kuudestatoista eli vastausprosentti oli 75 prosenttia. Halusin lyhyitä vastauksia ja sellaisia pääasiassa sainkin. Saatuja kirjoitelmia analysoin teemoittelemalla. Merkitykset olivat pääosin positiivisia, vain tunteiden kohdalla mainittiin sana haikeus, jonka voi tulkita hieman negatiiviseksi merkitykseksi. Kahdestatoista vastauksesta yhden vastauksen voisi tulkita siten, että juhlapäivien vieton merkitystä. Tämä vastaaja kirjoitti seuraavasti:

Työskentelen muistisairaiden kanssa, joilla pääosin on pitkälle edennyt muistisairaus -> juhlapäivien muistaminen/palvelukodin koristelu aiheenmukaiseksi ei juurikaan muuta asukkaiden toimintaa, he eivät hetken päästä muista, miksi tänään on juuri tällainen koristelu.

Muista kirjoitelmista nousi esiin kolme pääteemaa, jotka ovat arjen rikastuttaja, tunteiden luoja ja yhteisöllisyyden tukija. Tarkastelen seuraavaksi näitä juhlapäivien vieton merkityksiä.

4.2.1 Arjen rikastuttaja

Juhlapäivien vieton merkitys arjen rikastuttajana tuli vastauksista esiin kertomuksina siitä, miten juhlapäivät tuovat vaihtelua tasaiseen arkeen sekä rytmiä asukkaiden päiviin, vuoteen ja elämään. Tärkeänä pidettiin vuodenaikojen huomioimista asukkaiden arjessa. Vastaajien mielestä juhlapäivät tuovat muutoksia päiviin ja siten jokainen päivä on erilainen ja erityinen. Eräs vastaaja kiteytti asian seuraavalla lauseella:

Mielestäni nämä juhlapäivien vietto on erittäin tärkeää vaihtelua tasaiseen arkeen, niin meillä jokaisella kotonakin, niin miksi ei ”vanhainkodissa”, ei juhlapäivien vietto saa loppua siihen kun ihminen joutuu ”laitokseen”!!!!

Lisäksi kirjoitelmissa mainittiin juhlapäivien tuovan sisältöä päiviin. Vastaajat kertoivatkin kirjoitelmissaan runsaasti juhlapäivien sisällöstä, vaikka en sitä tutkimuksessani kysynyt. Sen

oli ehkä tarkoitus kuvata, kuinka paljon arki rikastuu moninaisesta toiminnasta. Vastauksissa mainittiin juhlien vieton yhtenä merkityksenä elämän tuntuva silloin elämisen arvoiselta. Yksi vastaajista kirjoitti:

Meillä on aina ollut tosi tärkeää tehdä asukkaiden elämästä elämisen arvoista ja silloin vietetään arkea ja juhlaa!

Taulukossa 1 on tekemäni teemoittelu tästä juhlapäivien vieton merkityksestä. Alkuperäiset ilmaisut ovat katkelmia kirjoitelmista.

Taulukko 1. Arjen rikastuttaja -merkityksen teemoittelu.

Alkuperäinen ilmaisu:

- Juhlapäivät rytmittävät vuotta.
- Mielestäni juhlapäivien vietto on erittäin tärkeää vaihtelua tasaiseen arkeen.
- Kaikki asukkaat ei ymmärrä enää arjen ja juhlan eroa, mutta juhliminen tuo kivaa vaihtelua hoitajillekin ja varmasti joku asukaskin huomioi.
- Vaihtelua arjen puurtamiseen.
- Ne rytmittävät vuotta.
- Tuo niin paljon sisältöä ja hyvää mieltä.
- Juhlapäivät tuovat rytmiä elämään, on jotain mitä odottaa.
- Merkitys on sisältöä jokapäiväiseen elämään. Muutoksia että jokainen päivä olisi erilainen ja erityinen. Sisältöä ja vaihtuvuutta.
- Juhlapäivien vietolla pidetään asukkaat kiinni arjessa/ päivärytmissä.
- Vuoden aikojen huomioimista asiakkaiden arkeen.
- Meillä on aina ollut tosi tärkeää tehdä asukkaiden elämästä elämisen arvoista ja silloin vietetään arkea ja juhlaa!
- Että elämä tuntuu elämisen arvoiselta.

Pelkistetty ilmaisu: Vaihtelua, sisältöä ja rytmiä arkeen

Lopullinen ilmaisu: Arjen rikastuttaja

4.2.2 Tunteiden luoja

Toinen kirjoitelmista saatu teema ilmensi juhlapäivien vieton merkityksen monien tunteiden luojana. Kirjoitelmat kertoivat juhlapäivien vieton herättämistä tunteista, kuten ilosta, liikutuksesta, hyvästä mielestä, nautinnosta, onnistumisesta ja kiitollisuudesta. Lisäksi vastaajat kertoivat juhlapäivien vieton herättävän muistoja. Näihin muistoihin liittyy erilaisia tunteita, kuten lämpöä, haikeutta ja mielihyvää. Tunteita kuvattiin myös kertomalla, kuinka juhlapäivät ovat odotettuja traditioita, kuinka ne ylläpitävät vanhoja tuttuja perinteitä ja kuinka ne ovat tuttuja rutiineja menneiltä vuosilta. Kirjoitelmissa mainittiin muun muassa juhannukseen, pääsiäiseen ja jouluun liittyviä perinteitä. Eräs vastaajista kuvasi merkitystä seuraavasti:

Juhlallisuus, perinteet ja hyvä ohjelma juhlapäivinä ovat kaikille ihania juttuja ja tuovat hyvää mieltä.

Toinen vastaajista kokosi mielestäni hyvin yhteen kaiken edellä kirjoittamani ja hän kertoi juhlapäivien vieton merkityksestä seuraavasti:

Juhlapäivät tärkeitä ja tuovat iloa, perinteen jatkumista, tuttuutta, muistoja.

Vastaajien mielestä juhlapäivät luovat myös muun muassa kodikkuuden tunnelmaa. Kaiken kaikkiaan juhlapäivien vietto tuottaa asukkaille monenlaisia tunteita. Taulukossa 2 on tämän juhlapäivien vieton merkityksen teemoittelu.

Taulukko 2. Tunteiden luoja -merkityksen teemoittelu.

Alkuperäinen ilmaisu:

- On ihana huomata, miten iäkäs liikuttuu esim. jouluvaloista, kun ne laitetaan yksikössä esille.
- Koristelut esim. jouluna tuovat vanhuksille omat (lähinnä)lapsuuden joulut mieleen, joista keskustellaan vuodesta toiseen. Yleensä ajatukset ovat lämpimiä, mutta joskus voivat herättää haikeitakin tunteita.
- Ruuilla on myös suuri merkitys, ne herättävät ajatuksia, muistoja ja tunteita.
- Yhteinen ohjelma on erittäin tärkeää. On koko yhteisössä parempi fiilis.
- Nämä ovat yleensä iloisia ja odotettuja traditioita.
- Koristelulla on mielestäni ollut todella suuri merkitys, koska kaikki eivät enää pysty ilmaisemaan itseään sanallisesti, mutta he pystyvät näkemään/aistimaan tunnelmaa, se luo kodikkuuden tunnelmaa.
- Tuo niin paljon sisältöä ja hyvää mieltä.
- Kyllä mummot nauttivat, kun saa olla helmet kaulassa ja hiukset kauniisti.
- Musiikki on erittäin tärkeää. Tulee hyvänmielen ilmapiiri koko osastolle.
- Ylläpitävät vanhoja tuttuja perinteitä.
- Tuttuja rutiineja menneiltä vuosilta.
- Iloa ja onnistumisia. Muistoja.
- Niitä näkyjä koettuja muistoja palautamme mieleen ja pyrimme toteuttamaan niitä vielä kerran.
- Kunnioitetaan asiakkaiden erilaisia tapoja/ tottumuksia.
- Ikääntyneet muistelevat mielellään aikoja, jolloin juhlapäiviä vietettiin kotona oman perheen kanssa. Tuottaa heille kovasti mielihyvää ja saavat muistella vanhoja aikoja.
- Voi pieni muisto jäädä tai mukava tunnelma muistin sopukoihin.
- Juhlallisuus, perinteet ja hyvä ohjelma juhlapäivinä ovat kaikille ihania juttuja ja tuovat hyvää mieltä.
- Juhlapäivät tärkeitä ja tuovat iloa, perinteen jatkumista, tuttuutta, muistoja.
- Juhlapäivien vietolla on suuri merkitys palvelutalon asukkaille. Asukkaat ovat aina kovasti kiitollisia, kun jotain järjestetään.

Pelkistetty ilmaisu: Tunteita, muistoja ja traditioita

Lopullinen ilmaisu: Tunteiden luoja

4.2.3 Yhteisöllisyyden tukija

Kolmannen teemoittelun perusteella saadun juhlapäivien vieton merkityksen nimesin yhteisöllisyyden tukijaksi. Taulukossa 3 esitän teemoittelun tästä juhlapäivien vieton merkityksestä. Vastaajat kertoivat kirjoitelmissaan runsaasti erilaisia juhlapäivien viettotapoja, vaikka niitä en tutkimuksessani kysynyt. Niistä välittyi juhlapäivien vieton merkitys koko palvelutalon toiminnalle ja yhteisölle, niin asukkaille kuin työntekijöillekin. Jotkut kirjoittajista mainitsivat erikseen yhteisen ohjelman tärkeyden ja sen, kuinka koko yhteisössä on parempi fiilis, kun juhlapäiviä huomioidaan. Vastaajat myös kuvasivat yhteisiä lauluhetkiä, keskusteluita, toimintatuokioita ja yhteistä oleskelua juhlapäivinä päiväsalissa. Eräs vastaajista kuvasi tätä juhlapäivien vieton merkitystä seuraavasti:

Yhteisöllisyys on myös meidän avainsana, Kenenkään ei tarvitse viettää pyhää yksin.

Taulukko 3. Yhteisöllisyyden tukija -merkityksen teemoittelu.

Alkuperäinen ilmaisu:

- Iltasella ollaan yhdessä päiväsalissa (suolatikkuja, sipsejä, vaahtokarkkeja ...).
- Yhteiset lauluhetket.
- He pitävät asukkaille erilaisia toimintatuokioita, joissa käydään läpi juhlapyhien perinteitä ja muistelun ja esim. askartelemalla.
- Yhteisöllisyys on myös meidän avainsana. Kenenkään ei tarvitse viettää pyhää yksin.
- Yhteinen ohjelma on erittäin tärkeää. On koko yhteisössä parempi fiilis.
- Musiikki on erittäin tärkeää. Tulee hyvänmielen ilmapiiri koko osastolle.
- Osallistamaan asukkaita.
- Koristelut esim. jouluna tuovat vanhuksille omat (lähinnä)lapsuuden joulut mieleen, joista keskustellaan vuodesta toiseen.
- Ne asukkaat, jotka pystyvät niin osallistuvat päiväsalissa ruokailuun, aktiviteetteihin ja päiväkahvilla.

Pelkistetty ilmaisu: Yhdessäolo, osallistuminen ja osallistaminen

Lopullinen ilmaisu: Yhteisöllisyyden tukija

5 Johtopäätökset ja pohdinta

Tutkimukseni perusteella kalenterin juhlapäivien vietolla on hoitajien näkemyksen mukaan merkitystä palvelutalojen asukkaille. Taustatietokysymyksen tulokset avasivat palvelutaloissa huomioituja juhlapäiviä. Kirjoitelmissa vastaajat kuvasivat, kuinka tärkeitä juhlapäivät ovat ja kuinka juhlapäivien vietolla on suuri merkitys. Aineiston teemoittelulla löysin kolme päämerkitystä, joita peilaan tässä luvussa aikaisempiin tutkimuksiin. Tutkimuksia on neljä ja näistä kahdessa juhlapäivien vietto on osa taide- ja kulttuuritoimintaa, yhdessä osa viriketoimintaa ja yhdessä osa koulun toimintaa. Tulosteni mukaan kalenterin juhlapäivien vietto toimii arjen rikastuttajana, tunteiden luojana ja yhteisöllisyyden tukijana. Lisäksi arvioin tässä luvussa tutkimukseni eettisyyttä, luotettavuutta ja käsittelen kestäväää kehitystä. Luvun lopussa on tutkimukseni pohdintaosuus.

5.1 Johtopäätökset sekä eettisyyden, luotettavuuden ja kestävyiden arviointi

Johtopäätösten alaluvussa 5.1.1 vertaan ensin taustatietokysymyksen tuloksia yhteen tietoperustassa olevaan tutkimukseen. Muissa aiemmissa tutkimuksissa ei kysytty nimettyjen juhlapäivien huomioimista, joten vertailua niihin ei voi suorittaa. Havainnollistan vertailua pylväsdiagrammilla. Alaluvussa 5.1.2 vertaan tutkimustuloksiani juhlapäivien vieton merkityksistä järjestelmällisesti jokaiseen tietoperustassa olevaan tutkimukseen. Lopuksi teen yhteenvedon vertailun tuloksista. Viimeisenä otan kantaa tutkimustehtäväni toteutumiseen. Alaluvussa 5.1.3 arvioin tutkimukseni eettisyyttä, luotettavuutta ja kestäväää kehitystä.

5.1.1 Huomioidut juhlapäivät

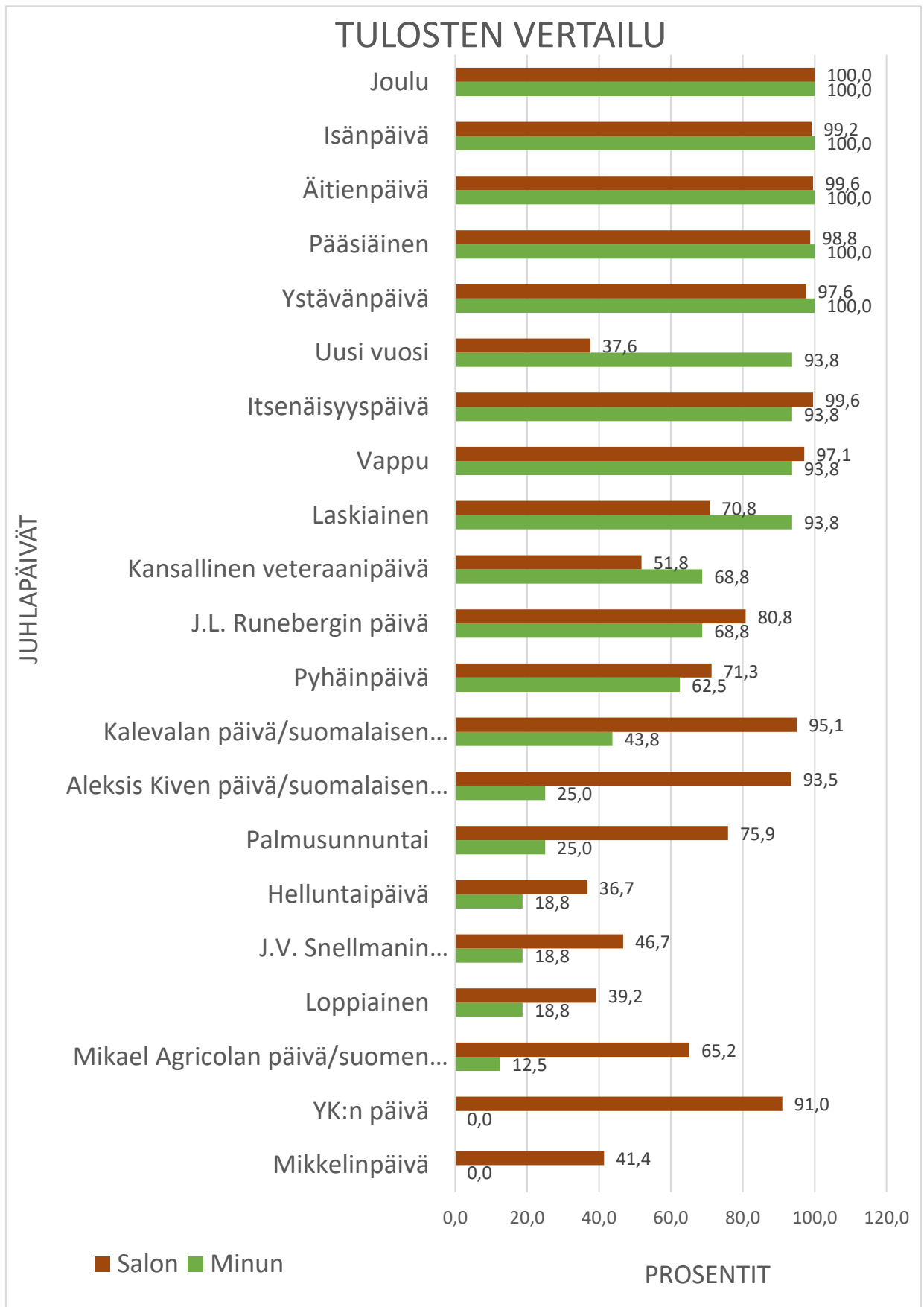
Johanna Salo (2013, s. 95) on kysynyt tutkimuksessaan 245 luokanopettajalta 26 juhlapäivän vietosta koulussa. Hänen kysymyksessään oli viisi vastausvaihtoehtoa, joista ensimmäinen oli, että juhlapäiviä ei juuri vietetä ja muut vaihtoehdot käsittelivät sitä, miten niitä vietetään. Tutkimuksessani on 21 sellaista päivää, jotka ovat myös Salon tutkimuksessa. Vertaan nyt niiden viettämistä Salon tutkimukseen. Kuvassa 2 olen havainnollistanut asiaa. Siinä näkyy, kuinka monta prosenttia kummankin tutkimuksen vastaajista on kertonut, että

juhlapäivä huomioidaan jotenkin työpaikalla. Salon tutkimus sijoittui kouluympäristöön ja opinnäytetyöni tutkimus palvelutaloihin.

Vertailusta käy ilmi, että vain joulu huomioidaan sataprosenttisesti molemmissa paikoissa. Vertailussa on myös kuusi sellaista juhlapäivää, jotka huomioidaan lähes yhtä paljon. Nämä päivät ovat isänpäivä, äitienpäivä, pääsiäinen, ystävänpäivä, itsenäisyyspäivä ja vappu. YK:n päivä ja Mikkelinpäivä ovat sellaisia päiviä, jotka huomioidaan vain kouluympäristössä. Tutkimuksessani kukaan vastaajista ei ollut merkannut niitä huomioitaviin päiviin. Kalevalan päivä, Aleksis Kiven päivä, palmusunnuntai ja Mikael Agricolan päivä huomioidaan kouluympäristössä yli 50 prosenttiyksikön erolla enemmän kuin palvelutaloissa. Uusi vuosi (ero 56,2 prosenttiyksikköä), laskiainen (ero 23 prosenttiyksikköä) ja kansallinen veteraanipäivä (ero 17 prosenttiyksikköä) huomioidaan enemmän palvelutaloissa kuin koulussa. Uusi vuosi selittyy sillä, että koulu on silloin kiinni. Kansallisen veteraanipäivän ero johtunee siitä, että palvelutaloissa on ikääntyneitä, joille tuo päivä on ehkä merkityksellisempi kuin koulussa oleville lapsille. Loput viisi juhlapäivää huomioidaan 8,8–27,9 prosenttiyksikön erolla enemmän kouluympäristössä kuin tutkimusympäristössäni.

Käsittelin tässä alaluvussa vain niitä kalenterin juhlapäiviä, jotka olivat vertailtavissa Salon tutkimukseen. Tutkimuksessani oli kuitenkin lueteltuna 46 juhlapäivää, joista vastaajat olivat merkanneet 32 juhlapäivää sellaisiksi päiviksi, jotka huomioidaan palvelutalojen toiminnassa. Siten vertailu jäi suorittamatta yli puolesta juhlapäivistä. Kyseessä oli kuitenkin taustatietokysymys, joka toimi johdantona ja lämmittelykysymyksenä varsinaiseen tutkimustehtävään eli juhlapäivien vieton merkitysten löytämiseen, joten pidän tätä vertailua riittävänä. Tutkimukseni taustatietokysymyksen tavoitteena oli selvittää, mitkä kalenterin juhlapäivät huomioidaan palvelutalojen toiminnassa ja tämä tavoite toteutui.

Kuva 2. Juhlapäivien huomioimisen vertailu minun ja Salon tutkimuksen välillä.

5.1.2 Juhlapäivien vieton merkitykset

Hanna-Liisa Liikasen väitöskirjan tuloksissa oli pääosin samoja juhlien vieton merkityksiä kuin tutkimukseni tuloksissa. Merkitykset olivat positiivisia, kuten opinnäytetyöni tutkimuksen tulokset yhtä haikeus-sanaa lukuun ottamatta olivat. Hän löysi arjen vaihteluun, sisältöön ja rytmiin liittyviä merkityksiä. Samoin tunteisiin, muistoihin ja perinteisiin liittyviä merkityksiä. Liikasen tutkimuksen haastattelujen perusteella juhlien vieton merkitys oli asukkaiden omakohtaisen elämyksen kokemus. Tutkimukseni vastausten perusteella kyseessä oli omakohtaisen kokemuksen lisäksi yhteisöllisyyttä tukeva toiminta. Liikasen tutkimuksesta välittyi silti yhteisöllisyys yhtenä merkityksenä, kun tutkimuksen vastaajat kuvailivat juhlien lisäävän tunnetta yhteenkuuluvuudesta, tarvetta yhdessä tekemiseen ja iloa yhdessä kokemisesta. Liikasen tutkimus mainitsi yhtenä mahdollisena merkityksenä juhlien vieton edesauttavan kuntoutumisessa. Lisäksi hänen tutkimuksensa perusteella yksi merkitys oli asukkaiden elämänlaadun kohottaminen. Näitä kahta merkitystä ei ilmene tutkimukseni vastauksissa. Liikasen myös käsitteli tutkimuksessaan juhlaperinteiden merkitystä. Tutkimuksessani perinteiden merkitys mainittiin vain vähäisessä määrin ja silloinkin se liitettiin yleensä tunteiden kuvaamiseen.

Asta Engströmin pro gradussa osoitettiin, että taiteella ja kulttuurilla on useita positiivisia merkityksiä palvelutalon asukkaille. Merkityksissä on paljon samoja asioita kuin mitä tutkimustuloksissani on. Pro gradusta löytyvät kaikki tutkimukseni tuottamat merkitykset eli arjen rikastuminen, tunteiden luominen ja yhteisöllisyyden tukeminen. Sen lisäksi Engströmin tutkimuksesta löytyy esimerkiksi mielenterveyteen, itsetuntoon, asukkaiden rauhoittumiseen ja elämänlaadun parantumiseen liittyviä merkityksiä, joita tutkimukseni vastauksista ei löydy. Muutenkin pro gradussa käsiteltiin asukkaiden terveydentilaan ja toimintakykyyn liittyviä vaikutuksia. Niitä vastaajani eivät mainitse lainkaan.

Johanna Salon pro gradu osoitti kouluympäristössä olevan samanlaisia merkityksiä juhlapäivien vietolle kuin tutkimukseni palvelutaloissa. Tutkimuksessa oli arjen rikastumiseen, tunteisiin ja yhteisöllisyyteen liittyviä merkityksiä. Kouluympäristössä kuitenkin korostui kasvatuksellisuus ja juhlaperinteiden vaaliminen. Lisäksi hänen tutkimuksessaan käsiteltiin kristillisyyttä. Tutkimuksessani juhlien kristillistä merkitystä asukkaille ei mainita. Ikääntyneiden parissa ei enää ole kyse juhlien vieton kasvatuksellisista

seikoista, mutta perinteillä on oma merkityksensä. Juhlien vieton merkitys perinteiden ylläpitäjänä näkyi tutkimukseni vastauksissa lähinnä tunnekuvauksina.

Anne Hartikaisen väitöskirjan perusteella vapaaehtoisten järjestämä toiminta terveyskeskuksen pitkäaikaishoidon vuodeosastolla antoi merkitystä vanhusten arkeen. He järjestivät toimintaa muun muassa juhlapäivinä. Juhlien vieton merkitykset vanhuksille olivat samankaltaisia kuin mitä tutkimuksestani ilmeni. Hartikaisen tutkimuksessa oli kuitenkin myös joitain eroavuuksia, kuten maininnat arvostetuksi tulemisesta ja osallisuuden lisääntymisestä. Tutkimuksessani vastaajat kirjoittivat elämisen arvoisesta elämästä, mutta ei arvostetuksi tulemisesta. Lähimpänä arvostetuksi tulemisen kokemusta oli tutkimuksessani maininta siitä, kuinka juhlapäivien vietolla kunnioitetaan asiakkaiden erilaisia tapoja ja tottumuksia. Vastaajani eivät maininneet osallisuuden lisääntymistä, vaan kirjoittivat vain, miten vanhukset osallistuvat toimintaan. Eräs tutkimukseni vastaajista mainitsi osallistamisen ja kirjoitti seuraavasti kuvatessaan juhlapäivien viettoa:

Mutta myös aamupäivän keskusteluilla mitä muistoja se herättää mitä muistaa siitä erityisesti, näin saamme mielikuvituksella lisättyä siihen juuri sen oman näköisen juhlan osallistamaan asukkaita itse ns. värittämään miltä se pyhä näyttää ja tuntuu.

Kuten olen jo tietoperustassa maininnut, Hartikaisen tutkimuksen mukaan vapaaehtoisten toiminta merkitsi vanhuksille sosiaalisten kontaktien mahdollistamisen sekä kuulluksi tulemisen ja vertaisuuden kokemisen. Tutkimuksessani sosiaalisia kontakteja käsiteltiin maininnoilla yhteisistä lauluhetkistä ja toimintatuokioista, yhteisestä ohjelmasta sekä yhdessäolosta päiväsalissa. Tulkitsin nämä yhteisöllisyys -käsitteen alaisuuteen, mitä käsitettä Hartikaisen väitöskirjassa ei käsitellä lainkaan. Siinä kyllä kirjoitettiin ryhmään kuulumisesta, mutta ei suoraan yhteisöllisyydestä. Tutkimuksessani vastaajat eivät ottaneet esiin kuulluksi tulemisen tai vertaisuuden kokemuksia. Hartikaisen aineistosta ilmeni ajankulun ja tekemisen merkityksiä ja niitä löytyi myös vastaajieni kirjoitelmissa, vaikkakaan ei suorina mainintoina. Sellaisiksi voi tulkita muun muassa sen, että kirjoitelmissa kuvattiin runsassanaisesti kaikkea toimintaa, mitä heidän juhlapäivien viettoonsa sisältyy. Hartikaisen väitöskirjasta löytyi siis tutkimukseni juhlien vieton merkityksistä arjen rikastuttaja ja tunteiden luoja, mutta ei yhteisöllisyyden tukijaa.

Kaikki neljä tietoperustassani olevaa tutkimusta tukevat siis tutkimukseni perusteella saatuja juhlapäivien vieton merkityksiä, vaikka eroavuuksiakin on. Juhlapäivien vietto merkitsi tutkimukseni mukaan palvelutalojen asukkaille vaihtelua, sisältöä ja rytmiä arkeen. Vastaajien näkemyksen mukaan elämä tuntui silloin elämisen arvoiselta. Lisäksi asukkaat kokivat juhlapäivinä erilaisia tunteita, joista osa muodostui muistoista ja perinteiden vaalimisesta. Juhlapäivien vietto koettiin yhteisöllisyyttä tukevana toimintana palvelutaloissa. Tutkimustuloksistani jäi kuitenkin puuttumaan kaikki terveyteen, kuntoutumiseen, toimintakykyyn, elämänlaatuun, itsetuntoon, rauhoittumiseen, arvostetuksi tulemiseen, osallisuuteen, kuulluksi tulemiseen ja vertaisuuteen liittyvät merkitykset. Olenkin yllättynyt, että vastaajani eivät maininneet mitään asukkaiden terveytyyn liittyviä merkityksiä tai muitakaan noista edellä mainituista puuttuvista merkityksistä.

Kokonaisuutena tutkimukseni saavutti tavoitteensa. Taustatietokysymyksen vastaukset havainnollistivat, mitkä kalenterin juhlapäivät huomioidaan ja kyselyn toisen osion kirjoitelmat toivat esiin kalenterin juhlapäivien vieton merkitykset tutkimukseni kohteena olevissa palvelutaloissa hoitajien kertomana. Opinnäytetyöni osoitti, että juhlapäivien vietto on tärkeä osa palvelutalojen toimintaa ja hoitajien kertoman mukaan sillä on merkitystä asukkaille. Opinnäytetyöni kannustaa toivottavasti lukijoita huomioimaan kalenterin juhlapäivät omassa toimintayksikössään.

5.1.3 Tutkimuksen eettisyys, luotettavuus ja kestävä kehitys

Tutkimusta on arvioitava käsitteillä eettisyys, luotettavuus ja uskottavuus. Tutkimus on eettinen, kun tutkija on noudattanut eettisiä periaatteita koko tutkimuksen teon ajan. Tutkimus- ja analyysimenetelmien on oltava sellaiset, että ne toimisivat muissakin hyvin tehdyissä tutkimuksissa. Tutkijan on huomioitava, että tutkimus ei aiheuta haittaa sen kohteena oleville tai muille tutkimukseen liittyville tahoille. Tutkimus on luotettava, kun tutkimusraportti vakuuttaa tutkijan valinneen perusteltuja ja oikeanlaisia menetelmiä tutkimustehtävän ratkaisemiseksi. Tämä vaatimus pitää toteutua jokaisessa tutkimusvaiheessa. Tutkimuksen toteutusprosessi on kuvattava tarkalleen sellaisena kuin se on tapahtunut. Tutkimus on uskottava, kun tutkimusraportin lukijat pitävät tutkimuksen

tuloksia tosina, luottavat aineiston asianmukaiseen hankintaan ja uskovat analysoinnin huolellisuuteen. (Puusa & Juuti, 2020, s. 175)

Olen noudattanut koko tutkimusprosessini ajan hyvää tieteellistä käytäntöä. Olen laatinut tutkimussuunnitelman huolellisesti ja hakenut kaikki asianmukaiset tutkimusluvut. Lähetin tutkimuskyselyn vain niille tahoille, jotka antoivat siihen luvan. Olen valinnut tutkimus- ja analysointimenetelmät perustellusti. Olen määritellyt käsitteitä lähteisiin perustuen ja verrannut tutkimustuloksiani muiden tutkimuksiin. Olen tehnyt tutkimusraporttiini lähdeviittaukset tarkasti, huolellisesti ja avoimesti. Opinnäytetyöni on julkisesti kaikkien saatavilla Theseuksessa, joten olen toiminut avoimesti. Tutkimusaineisto säilytetään liitteessä 1 olevan aineistohallintasuunnitelman mukaisesti. Olen noudattanut tutkimuksessani ihmiseen kohdistuvia tutkimuksen eettisiä periaatteita. Liitteessä 2 olevan Webropol-kyselyn sähköpostiviestin saatetekstin mukaisesti kyselyyn vastaaminen oli täysin vapaaehtoista. Laadin kyselyn siten, että vastaaja pystyi koska tahansa keskeyttämään vastaamisen ja halutessaan palaamaan siihen uudestaan tai päättämään ettei halukaan vastata. Kerroin käsitteleväni vastaukset nimettömästi ja luottamuksellisesti. Webropol-kyselyyn vastanneiden nimet eivät ole tiedossani. Minulla ei ole tiedossa myöskään niiden henkilöiden nimiä, joille kyselyni lähetettiin, koska en itse lähettänyt kyselylinkkiä. Tutkimukseni ei siis sisällä henkilötietoja. Minulla on tiedossa niiden palvelutalojen nimet, joille kyselylinkki lähetettiin. Palvelutalojen nimet eivät kuitenkaan näy millään osin tutkimusraportissani. Sähköpostiviestini saatetekstin perusteella vastaajan tuli ymmärtää, että vastaamalla kyselyyn hän antaa suostumuksen vastausten käyttämiseen tutkimuksessani. Lisäksi saatteessa oli yhteystietoni selvästi näkyvillä, jolloin vastaajat pystyivät ottamaan minuun yhteyttä tarvittaessa ja siten myös perumaan suostumuksensa.

Tutkimus- ja analysointimenetelmäni tukevat tutkimukseni luotettavuutta. Toteutin tutkimukseni perinteisellä Webropol-kyselyllä, jota vastaajien on oletettavasti ollut helppo käyttää ja josta vastaukset löytyvät loogisesti. Olen analysoinut vastaukset huolellisesti perusteltua menetelmää käyttäen. Olen esittänyt tulokset, johtopäätökset ja koko raportin tarkasti, huolellisesti ja rehellisesti. Tutkimustulokseni perustuvat pieneen määrään vastauksia, joten tulokset eivät ole yleistettävissä koskemaan kaikkia palvelutaloja. Taustatietokysymyksen luotettavuutta heikentää juhlapäivien runsas lukumäärä ja minun nimenomainen mainintani Webropol-kyselyssä siitä, että vastauksia ei tarvitse pohtia

pitkään, vaan vastaukset voi antaa nopeasti. Kyseessä oli lämmittelykysymys aiheeseen ja se antoi vastaajille informaatiota tarkoittamistani juhlapäivistä. Taustatietokysymykseen sain 16 vastausta. Kaikki vastaajat siis vastasivat tähän ensimmäiseen kysymykseen.

Kirjoitelmapyyntöni sain 12 vastausta ja vastaukset olivat erittäin lyhyitä. Pyysin kyselyssäni lyhyitä vastauksia, mutta en silti kuvitellut saavani niin lyhyitä vastauksia kuin oikeasti sain.

Minun olisi ehkä kannattanut jättää mainitsematta toiveeni lyhyisiin vastauksiin, mutta halusin siten madaltaa kynnystä vastata myös kirjoitelmapyyntöön. Tiedän, että hoitoalalla on koko ajan kiire, jolloin vastaajilla ei välttämättä ole riittävästi aikaa kirjoittaa pitkiä kirjoitelmia. Kirjoitelmaan vastaaminen vie kuitenkin aina enemmän aikaa kuin pelkkä ”rasti ruutuun”-tyyppinen kysely. Kokonaisuutena vastaukset kuitenkin sisälsivät runsaasti pyytämiäni juhlapäivien vieton merkityksiä, joten pidän tutkimusmenetelmäni hyvänä ja luotettavana valintana. Tulokset ovat saman suuntaisia kuin aiemmat teoriapohjassani olevat tutkimukset ovat tuottaneet. Nämä seikat lisäävät tutkimukseni luotettavuutta.

Tutkimustulokset toivat esiin runsaasti positiivisia merkityksiä, joten tutkimuksen luotettavuutta saattaa heikentää mahdollisten negatiivisten merkitysten puuttuminen.

Toisaalta olin selvästi Webropol-kyselyssäni maininnut, että vastaajien tulee miettiä sekä positiivisia että negatiivisia merkityksiä. Oletan, että myös negatiivisia merkityksiä on, mutta niitä ei ilmennyt tutkimukseni kohteena olevissa palvelutaloissa. Tutkimuksen luotettavuutta lisää se, että myös aiemmat tutkimukset käsittelevät pääasiassa positiivisia merkityksiä.

Tutkimuskyselyn laatimisessa vältin kertomasta omaa positiivisten merkitysten ennakoasennettani aiheeseen.

Tutkimukseni luotettavuutta lisää tutkimusraporttini johdonmukaisuus ja selkeys. Olen kertonut tarkasti tutkimusprosessini vaiheet. Olen ottanut teoriapohjaan mukaan löytämäni tutkimukset, joihin olen johtopäätöksissä verrannut tuloksiani järjestelmällisesti.

Luotettavuutta heikentää jonkin verran se, että kalenterin juhlapäivien vieton merkityksiä ikääntyneiden parissa ei ole sellaisenaan aiemmin tutkittu. Juhlat kuitenkin mainitaan useassa tutkimuksessa osana viriketoimintaa, päivätoimintaa tai kulttuuri- ja taidetoimintaa. Olen tehnyt parhaani löytääkseni opinnäytetyöhöni luotettavat, uskottavat ja vertailtavissa olevat tutkimukset. Tutkimukseni on uskottava, koska olen kuvannut tarkasti aineiston hankintaprosessin ja esittänyt tulokset teemoittelutaulukoina, joissa on esillä alkuperäiset ilmaisut suoraan kirjoitelmista tekstikatkelmina. Olen siis toteuttanut analysoinnin huolellisesti, rehellisesti ja avoimesti.

Arto O. Salonen on tutkinut vuoden 2010 väitöskirjassaan kestävästä kehityksestä ja analysoinut muun muassa kestävästä kehityksestä ihmisen arjen rakentumista ja sen vaihtelua eri ryhmien välillä. Hänen tutkimuksensa mukaan ihmiset asennoituvat kestävästä kehityksestä myönteisesti, mutta se ei kuitenkaan näy käyttäytymisessä. Tutkimus toi esiin yhteisöllisyyden vaalimisen tärkeyden. Sen katsottiin edistävän kestävästä kehityksestä. Vastaajat kokivat yhteisöllisyyden olevan osan ihmisen terveyttä. (Salonen, 2010, Tiivistelmä) Salonen määrittelee yhteisöllisyyden vaalimisen tarkoittavan ihmisten välisen yhteyden, kohtaamisen ja yhteistoiminnan vaalimista. Yhteisöllisyys oli koko tutkimusaineiston tärkein kestävästä kehityksen tekijä. (Salonen, 2010, s. 227) Väitöskirjasta löytyy kestävästä kehityksen konsepti, jonka mukaan kestävä kehitys muun muassa ”edistää kaikkien ihmisten perustarpeiden tyydyttymistä, ihmiselle luontaista monipuolista toimintaa ja jokaisen ihmisen toimintamahdollisuuksien turvaamista” (Salonen, 2010, s. 235). Tutkimukseni tuloksissa kalenterin juhlapäivien vieton yhtenä merkityksenä oli yhteisöllisyyden tukeminen. Tutkimukseeni vastanneet kertoivat myös juhlapäivien viettoon liittyvästä toiminnasta. Niinpä opinnäytetyöni toi esiin yhden tärkeän kestävästä kehityksen tekijän.

5.2 Pohdinta

Opinnäytetyöprosessini on ollut pitkä, mutta mielenkiintoinen. Olen saanut aikaiseksi tutkimuksen aiheesta, josta en ole löytänyt aiempia tutkimuksia. Kalenterin juhlapäivien vietto on normaalia toimintaa ihmisten arjessa, mutta halusin tietää erityisesti sen merkityksestä ikääntyneille palvelutaloissa. Olisin voinut kysyä asiaa suoraan ikääntyneiltä haastatteleamalla heitä, mutta päädyin kuitenkin kysymään asiaa hoitajilta. Sain heiltä mielenkiintoisia vastauksia. Sosionomiopintojeni aikana olen tullut siihen tulokseen, että taide- ja kulttuuritoimintaa, johon tutkimuksessani kalenterin juhlapäivien vietto kuuluu, tulisi huomattavasti lisätä koko sosiaalialalla. Käsitykseni mukaan suurena esteenä tälle on työntekijöiden kiire, luovien menetelmien tuntemisen puute ja työnantajien kannustuksen puute.

Vuonna 2013 Metropolia Ammattikorkeakoulu ja Terveystta kulttuurista -verkosto järjestivät yhdessä Kulttuurinen vanhustyö -seminaarin ja tästä seminaarista julkaistiin kirja, joka sisälsi lyhyitä asiantuntija-artikkeleita. Seminaarissa käsiteltiin kulttuurin ja taiteen

hyvinvointivaikutuksia ja niiden soveltavaa käyttöä. (Huhtinen-Hildén, 2013, s. 7) Olen lainannut tuosta kirjasta suoraan seuraavan tekstin:

Ihmisen arjen merkitykselliset hetket muodostuvat lopulta pienistä asioista: kokemuksista, kohtaamisesta, ymmärryksestä, kuulluksi tulemisesta, tunteiden ja kokemusten jakamisesta, turvasta, tunteiden elämisestä. Nämä merkitykset ovat olemassa elämänkaaren jokaisessa vaiheessa. Taiteella ja itsensä luovalla ilmaisemisella voidaan näitä merkityksiä vahvistaa. (Huhtinen-Hildén, 2013, s. 9)

Tuo teksti kuvaa hyvin ajatuksiani siitä, miten tärkeää kalenterin juhlapäivien vietto ikääntyneiden palvelutaloissa on. Juhlapäivien vietto ei vaadi paljoa, sillä pienetkin asiat ovat merkityksellisiä. Työntekijät siis pystyisivät toteuttamaan taide- ja kulttuuritoimintaa kaiken kiireen keskellä, koska pienetkin teot vaikuttavat. Työnantajien tulisi myös mahdollistaa se työaikasuunnittelulla ja luovien menetelmien koulutusmahdollisuuksia tarjoamalla.

Tutkimukseni mukaan juhlapäivien vietto merkitsee henkilökunnan kertomana palvelutalojen asukkaille arjen rikastumista, erilaisten tunteiden käsittelyä ja yhteisöllisyyttä. Tutkimukseni vahvisti siten käsitystäni juhlapäivien vieton positiivisista merkityksistä palvelutalojen asukkaille. Olen sitä mieltä, että myös muistisairaat hyötyvät juhlapäivien viettoon liittyvän toiminnan järjestämisestä, vaikka he eivät hetken päästä siitä mitään muistakaan. Kannustan siis kaikkia sosiaalialalla työskenteleviä huomioimaan juhlapäivät. Useassa toimintayksikössä niitä todennäköisesti huomioidaan, mutta niitä voisi huomioida vielä enemmän. Löysin Yliopiston almanakasta 46 erilaista juhlapäivää, joten kohteita ainakin on runsaasti.

Jatkossa olisi mielenkiintoista tutkia asiaa lisää joko kysymällä suoraan palvelutalojen asukkailta tai laajentamalla tutkimusta suuremmalla otannalla palvelutaloja.

Tutkimusaineistoa voisi hankkia myös haastatteluilla, koska silloin voisi selvittää haastatteluhetkellä, mitä merkitys-sanalla tarkoitetaan. Lisäksi voisi tutkia, miten kalenterin juhlapäiviä vietetään, koska sain nytkin paljon vastauksia, joissa kerrottiin viettotapoja.

Sosionomiopintoni päättyvät tämän opinnäytetyön valmistumiseen ja odotan sekä innolla että jännityksellä tulevaa elämääni. Opinnäytetyöprosessi on opettanut minulle erityisesti tiedonhakua, ajankäytön suunnittelua, järjestelmällisyyttä ja näitä taitoja todennäköisesti tarvitsen myös tulevaisuudessa. Sosionomina työelämässä toivon voivani käyttää taide- ja kulttuurilähtöisiä menetelmiä, koska pidän niitä tärkeinä koko sosiaaialalle.

Lähteet

- Engström, A. (2013). *Hoitotyöntekijöiden näkemyksiä taiteesta ja kulttuurista vanhusten hoitotyössä* [pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto]. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:juu-201301141038>
- Eskola, J. & Suoranta, J. (1999). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino.
- Hartikainen, A. (2009). *Vapaaehtoiset vuodeosastolla : Etnografinen tutkimus vanhusten ja vapaaehtoisten kohtaamisesta* [väitöskirja, Helsingin yliopisto]. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-806-133-8>
- Helsingin yliopisto. (2021). *Yliopiston almanakka vuodeksi 2021 jälkeen Vapahtajamme Kristuksen syntymän*.
- Hintsala, M. (2013). Kulttuuri kuuluu kaikenikäisille. Teoksessa L. Huhtinen-Hildén & A-M. Viikuna (toim.), *Kulttuurinen vanhustyö – taide kumppanina läpi elämän* (ss. 33–37). Metropolia Ammattikorkeakoulu Kulttuuri ja luova ala.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (1997). *Tutki ja kirjoita*. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Huhtinen-Hildén, L. (2013). Kulttuurinen vanhustyö – hyvistä käytänteistä toimintakulttuurin muutokseen. Teoksessa L. Huhtinen-Hildén & A-M. Viikuna (toim.), *Kulttuurinen vanhustyö – taide kumppanina läpi elämän* (ss. 8–16). Metropolia Ammattikorkeakoulu Kulttuuri ja luova ala.
- Isotalo, M. (2013). Verkostosta kohti toimintaohjelmaa. Teoksessa L. Huhtinen-Hildén & A-M. Viikuna (toim.), *Kulttuurinen vanhustyö – taide kumppanina läpi elämän* (ss. 22–32). Metropolia Ammattikorkeakoulu Kulttuuri ja luova ala.
- Kela. (27.11.2020). *Vanhuuseläke Kelasta*. <https://www.kela.fi/vanhuuselake>
- Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 980/2012. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120980>
- Liikanen, H-L. (2003). *Taide kohtaa elämän. Arts in Hospital -hanke ja kulttuuritoiminta itäsuomalaisten hoitoyksiköiden arjessa ja juhlassa* [väitöskirja, Helsingin yliopisto].
- Okulov, S. (2008). *”Yksinolo ois aika orpoo” – vanhusten palveluasumisen yhteisölliset tekijät palvelutalon asukkaiden kokemuksissa* [lisensiaatin tutkimus, Kuopion yliopisto]. <https://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=8b97024e-f15b-4794-b2f5-a6d8cb920bd8>
- Paasivaara, L. & Nikkilä, J. (2010). *Yhteisöllisyydestä työhyvinvointia*. Kustannus-Osakeyhtiö Kotimaa / Kirjapaja.
- Puusa, A. & Juuti, P. (2020). *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus Oy.

- Pöysä, J. (n.d.). Kirjoituskutsut. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietokirjasto.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-aineistot/kirjoituskutsut/>
- Röpelinen, A-M. (2008). Lähiötyö lapsiperheiden parissa – mukavaa puuhastelua vai ongelmiin tarttumista? Teoksessa I. Roivainen, M. Nylund, R. Korkiamäki & S. Raitakari (toim.), *Yhteisöt ja sosiaalityö: kansalaisen vai asiakkaan asialla?* (ss. 127–139). PS-kustannus.
- Salo, J. (2013). *Luokanopettajien käsityksiä alakoulun juhlaperinteestä* [pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto]. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201401021012>
- Salonen, A O. (2010). *Kestävä kehitys globaalin ajan hyvinvointiyhteiskunnan haasteena* [väitöskirja, Helsingin yliopisto]. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-6535-4>
- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>
- Terveyskylä. (7.11.2019). *Palveluasuminen ja tehostettu palveluasuminen*. Ikätalo.
<https://www.terveyskyla.fi/ikatalo/ik%C3%A4%C3%A4ntyneelle/koti-ja-asuminen/palveluasuminen-ja-tehostettu-palveluasuminen>
- THL. (8.10.2020). *Muistisairauksien yleisyys*.
<https://thl.fi/fi/web/kansantaudit/muistisairaudet/muistisairauksien-yleisyys>
- Valli, R. (2015). Paperinen kyselylomake. Teoksessa R. Valli & J. Aaltola (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1* (ss. 84–108). PS-kustannus.
- Virtanen, L. (2021). *Suomalainen kansanperinne*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Liite 1: Aineistonhallintasuunnitelma

Opinnäytetyön nimi: Kalenterin juhlapäivien vieton merkitys asukkaille ikääntyneiden palvelutaloissa hoitajien kertomana

Opinnäytetyön tekijä: Marita Halkosaari

1. AINEISTON HANKINNAN MENETELMÄT JA AINEISTON MUOTO

Hankin opinnäytetyöni aineiston Webropol-kyselylomakkeen avulla. Kyselylomakkeessa on kaksi osaa. Ensimmäisessä osassa on rasti ruutuun - kysymyksiä ja toisessa osassa kirjoitelmapyyntö. Lähetän linkin lomakkeeseen sähköpostitse erään länsisuomalaisen kaupungin tehostetun ympärivuorokautisen palveluasumisen yksiköiden vastuuhoitajille kaupungin vanhuspalvelujen vastuuhenkilön avulla. Mukana on kaupungin omia yksiköitä, suurien valtakunnallisten ketjujen hallinnoimia yksiköitä ja yksityisiä palveluntuottajia. Analysoitavaksi aineistoksi tulee ensimmäisestä osasta rastitetut kohdat ja toisesta osasta tekstiä. Opinnäytetyössäni ei kerätä henkilötietoja.

2. AINEISTOJEN SÄILYTYS OPINNÄYTETYÖPROSESSIN AIKANA

Opinnäytetyöni tutkimusaineisto tallennetaan ja säilytetään henkilökohtaisella kannettavalla tietokoneellani sekä varmuuskopio siitä henkilökohtaisessa OneDrive -pilvitalennustilassani. Aineistoa pääsee käsittelemään vain minä itse.

3. AINEISTOJEN KÄSITTELY OPINNÄYTETYÖN VALMISTUTTUA

Opinnäytetyössä kerättyä aineistoa käytetään vain tässä opinnäytetyössä ja tutkimuksessa. Opinnäytetyön valmistumisen jälkeen aineisto tuhotaan 1 vuoden kuluttua opinnäytetyön hyväksymispäivästä. Siihen asti aineistoa säilytetään tutkimuseettisiä periaatteita noudattaen ja niin, että aineisto on vain tutkijan/opiskelijan saavutettavissa.

Liite 2: Webropol-kysely

SÄHKÖPOSTIVIESTINI SAATETEKSTI:

Olen sosionomi -opiskelija Hämeen ammattikorkeakoulusta ja teen opinnäytetyötäni. Opinnäytetyössäni tutkin kalenterin juhlapäivien vieton merkitystä asukkaille ikääntyneiden palvelutaloissa hoitajien kertomana.

Olen saanut opinnäytetyölleni tutkimusluvan ja siksi lähetän tässä sähköpostiviestissä sinulle linkin Webropol-kyselyyn. Kyselyn ensimmäisessä osassa luettelen joukon kalenterin juhlapäiviä, joista sinun pitäisi rastittaa ne, jotka jotenkin otetaan huomioon työpaikallasi. Kyselyn toisessa osassa pyydän sinua kirjoittamaan vapaasti näkemyksesi kalenterin juhlapäivien vieton merkityksestä työpaikkasi asukkaille. Pyydän kirjoittamaan tekstiä kokonaisina lauseina, mutta muuten muotoseikoilla ei ole merkitystä. Kirjoituksessa ei tarvitse käyttää aikaa oikeinkirjoitukseen tai muihin ainekirjoituksen periaatteisiin. Kirjoitat vain ylös niitä merkityksiä, joita sinulle tulee mieleen. Kirjoituksen ei tarvitse olla pitkä. Maksimipituus on ½ sivua.

Aikaa kyselyyn vastaamiseen on hyvä varata noin 15 minuuttia. Kysely on luotu siten, että voit tallentaa sen välillä ja jatkaa sitä myöhemmin. Vastausten tulee olla valmiit ja lähetetyt viimeistään 31.10.2021. Jokainen vastaus on minulle erittäin tärkeä ja olennainen osa tutkimustani. Käsittelem vastaukset täysin nimettömästi ja luottamuksellisesti. Olen määritellyt kyselyn siten, että en voi tietää, kuka vastauksen on antanut ja kuka ei. Vastaamalla kyselyyni annat suostumuksesi siihen, että vastauksiasi käytetään opinnäytetyöni toteuttamisessa. Vastaukset hävitetään 1 vuoden kuluttua opinnäytetyön hyväksymispäivästä.

Pyydän sinua auttamaan opinnäytetyöni valmistumisessa ja vastaamaan kyselyyn siitakin huolimatta, että sinulla on työpaikalla kiire ja aikasi on rajallista.

Kiitos jo etukäteen osallistumisestasi tutkimukseeni!

Terveisin

Marita Halkosaari, puh. xxx-xxxxxxx

sähköpostiosoite

WEBROPOL-KYSELYNI:

Kalenterin juhlapäivien vieton merkitys

Olen tässä tutkimukseni ensimmäisessä osassa luetellut kaikki ne kalenterin juhlapäivät, joita tutkimuksessani tarkoitan. Päivät on poimittu vuoden 2021 Yliopiston almanakasta. Pyydän sinua rastittamaan ne juhlapäivät, jotka jotenkin otetaan huomioon sinun työpaikallasi esimerkiksi ruokailussa, leivonnassa, sisustuksessa, viriketoiminnassa tai päiväohjelmassa. Päiviä on määrällisesti paljon, mutta sinun ei tarvitse jäädä pohtimaan niitä pitkäksi aikaa. Vastaat vain nopeasti oman muistisi ja tuntemuksesi perusteella.

1. Loppiainen 6.1.
2. Rukouspäivä 18.1.
3. Vainojen uhrien muistopäivä 27.1.
4. J.L. Runebergin päivä 5.2.
5. Kynttilänpäivä 7.2.
6. Ystävänpäivä 14.2.
7. Laskiainen 14.2./16.2.
8. Kalevalan päivä/suomalaisen kulttuurin päivä 28.2.
9. Kansainvälinen naistenpäivä 8.3.
10. Minna Canthin päivä/tasa-arvon päivä 19.3.
11. Marian ilmestyspäivä 21.3.
12. Palmusunnuntai 28.3.
13. Pääsiäinen 1.4.-5.4.
14. Mikael Agricolan päivä/suomen kielen päivä 9.4.
15. Kansallinen veteraanipäivä 27.4.
16. Vappu 1.5.
17. Äitienpäivä 9.5.
18. Eurooppa-päivä 9.5.
19. J.V. Snellmanin päivä/suomalaisuuden päivä 12.5.
20. Helatorstai 13.5.
21. Kaatuneitten muistopäivä 16.5.
22. Helluntaipäivä 23.5.

23. Pyhän kolminaisuuden päivä 30.5.
24. Puolustusvoimain lippujuhlan päivä 4.6.
25. Juhannus 25.-26.6.
26. Apostolienpäivä 4.7.
27. Eino Leinon päivä/runon ja suven päivä 6.7.
28. Kirkastussunnuntai 18.7.
29. Unikeonpäivä 27.7.
30. Suomen luonnon päivä 28.8.
31. Yrittäjän päivä 5.9.
32. Mikkelinpäivä 3.10.
33. Aleksis Kiven päivä/suomalaisen kirjallisuuden päivä 10.10.
34. Uskonpuhdistuksen muistopäivä 24.10.
35. YK:n päivä 24.10.
36. Ruotsalaisuuden päivä/Kustaa Adolfin päivä 6.11.
37. Pyhäinpäivä 6.11.
38. Isänpäivä 14.11.
39. Valvomisen sunnuntai 14.11.
40. Lapsen oikeuksien päivä 20.11.
41. Tuomiosunnuntai 21.11.
42. Itsenäisyyspäivä 6.12.
43. Jean Sibeliuksen päivä/suomalaisen musiikin päivä 8.12.
44. Joulukuukausi 24.-26.12.
45. Viattomien lasten päivä 28.12.
46. Uusi vuosi 31.12.–1.1.
47. Yhtäkään yllä olevista ei huomioida

Kalenterin juhlapäivien vieton merkitys

Tässä tutkimukseni toisessa osassa pyydän sinua kirjoittamaan vapaasti tekstiä (maksimissaan puoli sivua) aiheesta:

KALENTERIN JUHLAPÄIVIEN VIETON MERKITYS ASUKKAILLE IKÄÄNTYNEIDEN PALVELUTALOISSA HOITAJIEN KERTOMANA.

Pohdi tekstissäsi sitä, millainen merkitys juhlapäivien vietolla on asukkaille sinun mielestäsi sinun työpaikallasi. Merkitykset voivat olla sekä positiivisia että negatiivisia. Juhlapäivien vietolla tarkoitetaan niiden huomioimista esimerkiksi ruokailussa, leivonnassa, sisustuksessa, viriketoiminnassa tai päiväohjelmassa.

Mikäli juhlapäiviä ei oteta huomioon lainkaan tai mikäli koet, että niiden vietolla ei ole merkitystä, niin pyydän sinua kirjoittamaan siinä tapauksessa perustelusi mielipiteellesi.

48. Juhlapäivien vieton merkitys asukkaille.

Tässä on tyhjää tilaa vastaukselle.